

Vorbereidend onderzoek adviezen vanuit de suïcidepreventie voor fictie-makers

Inhoudsopgave

| | |
|--|-----------|
| I. Inleiding | 3 |
| Wat zullen deze adviezen inzake zelfdoding inhouden? | 4 |
| Methodiek | 4 |
| II. Beïnvloedende en werkende mechanismen | 5 |
| Imitatie / Werther / Copycat Effect | 5 |
| Normalisatie | 7 |
| Papageno Effect | 9 |
| III. Uit de literatuurstudie kwamen volgende aanbevelingen: | 10 |
| A. Toon nooit een methode van zelfdoding | 10 |
| B. Romantiseer of normaliseer nooit een zelfdoding | 10 |
| C. Hou rekening met risicogroepen | 10 |
| D. Bied hulp aan - Geef hoop | 11 |
| IV. Resultaten bevraging: Online vragenlijst voor fictie-makers | 12 |
| V. Interviews | 30 |
| VI. Belangrijkste conclusies uit de bevragingen | 32 |
| Bijlagen | 34 |
| Bijlage 1: Interviewschema | 34 |

I. Inleiding

In België overlijden gemiddeld zeven personen per dag aan zelfdoding. Daarvan zijn er gemiddeld drie per dag in het Vlaamse gewest. Zo ligt het Vlaamse suïcide-cijfer anderhalf keer hoger dan het Europees gemiddelde. Ook de media dragen hierin een verantwoordelijkheid. Uit voorgaand onderzoek van Werkgroep Verder, met name het onderzoek voor de ontwikkeling van de mediarichtlijnen, bleek dat berichtgeving of reportages mensen kunnen beschermen tegen zelfdoding, maar ook dat bepaalde berichtgeving de kans op imitatie ervan vergroot. In dit onderzoek gaan we verder dan de reeds onderzochte non-fictieve berichtgeving en bekijken we de impact van fictie op suïcidaal gedrag. In dit onderzoek bundelen we verschillende studies naar de relatie tussen fictie en suïcidaal gedrag en wordt verklaard hoe de media suïcidaal gedrag beïnvloeden. Verder worden de resultaten meegegeven van de online vragenlijst en interviews met fictie-makers en hun visie op de toekomstige aanbevelingen omtrent werken rond het thema zelfdoding vermeld.

Wat zullen deze adviezen inzake zelfdoding inhouden?

Deze aanbevelingen zullen betrekking hebben op alles omtrent fictie. Onder fictie wordt verstaan:

- I. Televisie
- II. Film
- III. Theater
- IV. Literatuur
- V. Muziek

Met deze adviezen beoogt Werkgroep Verder een meerwaarde te kunnen bieden aan iedereen die werkt met of rond fictieve verhalen. Werkgroep Verder wil een partner zijn, een hulp, voor iedereen die werkt rond het thema zelfdoding bij het maken van fictie.

Het **doel** van de uiteindelijke aanbevelingen is de kwaliteit te verhogen en de kans te verkleinen dat suïcidale personen, na het zien/horen/lezen van fictie, overgaan tot een (poging tot) zelfdoding.

Methodiek

Het onderzoek werd gestart aan de hand van een literatuurstudie, waarbij via de databanken PubMed, Web Of Science en Google Scholar werd gezocht naar relevante literatuur en onderzoek ter onderbouwing van deze adviezen voor fictie-makers.

Volgende zoektermen werden gebruikt: *“suicide”, “movie”, “television”, “music”, “bereavement”, “suicidal behaviour”, “theatre”, “opera”, “Papageno effect”, “Werther effect”, “imitation”, “song”, “play”, “drama”, “copycat”, “media contagion”, “media”, “overdose” & “musical”*.

In een tweede fase werden semi-gestructureerde interviews afgenomen met relevante stakeholders. Om meer stakeholders te bereiken, werd het interviewschema later ook omgevormd tot een online vragenlijst die werd gemaild naar verschillende organisaties, fictie-makers, televisiezenders en andere.

II. Beïnvloedende en werkende mechanismen

In dit onderdeel bespreken we de drie werkende mechanismen die door media beïnvloedend werken op suïcidaal gedrag.

Imitatie / Werther / Copycat Effect

Imitatie van suicide verwijst naar het kopiëren van het suïcidaal gedrag op een gelijkaardige manier of op dezelfde plaats, hetzelfde tijdstip of om dezelfde reden.

Dit gedrag wordt ook het “Werther effect” genoemd, naar ‘Die Leiden des jungen Werthers’ van Goethe. Psycholoog David Phillips (1974) beschreef als eerste het 'Werther-effect', toen hij het verband aantoonde tussen berichtgeving over zelfmoord door beroemdheden en een golf van zelfmoord onder jongeren. Imitatiegedrag en indirecte goedkeuring worden door Phillips genoemd als beïnvloedende factoren.

Meer dan 100 studies leveren bewijs dat non-fictieve berichten en reportages over zelfdoding leiden tot kopieergedrag (Clarke, 2010). Dit betekent dat de berichtgeving zélf suicide uitlokt.

De meeste studies tonen een toename van het aantal suïcides in de weken volgend op het verschijnen van het bericht (Portzky & Van Heeringen, 2002; Stack, 2005; Pirkis et al, 2006; Niederkrotenthaler et al, 2010; Klaus, 1992; Pirkis & Blood, 2001).

Het copycat of Werther effect komt echter ook in vele case-studies voor over de invloed van fictie. Zo pleegde een 32-jarige man zelfmoord kort na de uitzending van de film ‘Life of David Gale’ op exact dezelfde wijze als in de film waar de zelfdoding uitvoerig werd beschreven (Prat, et al.,2009). Een 9-jarige jongetje ondernam een zelfmoordpoging die identiek was aan een scène die hij op televisie had gezien, hoewel hij in zijn omgeving nooit eerder in contact was gekomen met zelfdoding (Krishnakumar, 2005). De heer Zahl (2004) interviewde twaalf jongeren die een suïcidepoging hadden ondernomen: zeven hadden een soap gezien waarin zelfdoding voorkwam waarvan drie van hen aangaven dat dit hun actie beïnvloed had. Vijf van de twaalf hadden een film over zelfdoding bekeken en vier van hen zegden dat de film hun had beïnvloed of geïnspireerd bij hun poging tot suicide.

Het imitatie-effect is nog niet bewezen bij moord gevolgd door suicide (bijvoorbeeld een familiedrama), maar voorzichtigheid strekt tot de aanbeveling (Bossarte, 2006).

Philips (1974) onderzocht en kon concluderen dat een uitzending rond zelfdoding met een motor, zorgde voor hogere zelfdodingscijfers en motorongevallen in de week na uitzending. In het onderzoek van Hittner (2005) werd de afhankelijke variabele ‘interesse’ toegevoegd aan het onderzoek van Philips (1982) om de robuustheid van het Werther-effect na te gaan. In dit onderzoek werd het Werther-effect partieel bevestigd.

Madelyn Gould (2003) deed onderzoek naar de effecten van massa media bij jongeren, zowel non-fictie als fictie, en zelfdoding. Er werden zowel positieve als negatieve effecten ontdekt. Zo kan bijvoorbeeld een tv-reeks waar zelfdoding voorkomt een Werther-effect veroorzaken, maar ook een Papageno-effect (zie pagina 5.). Bij non-fictie waren de resultaten eenduidig en bevestigend. Bij fictie bleken de resultaten meer tegengesteld, hoewel er duidelijke bewijzen konden worden gevonden dat het dramatiseren van suicide de kans op imitatie aanzienlijk vergroot. Ook wordt de kracht van de media om het publiek iets bij te leren op een gepaste manier en een attitudeverandering te veroorzaken ten opzichte van zelfdoding in dit onderzoek extra in de verf gezet. Gould (2003) pleit dan ook voor een partnerschap tussen gezondheidswerkers en de media.

De voorspellers van het Werther effect werden door Stark (2000) onderzocht. Volgende voorspellers kwamen naar voren:

- I. **Karakteristieken van het verhaal:** sfeer, context, verhaallijn,...
- II. **Medium:** televisie, radio, theater, literatuur,...
- III. **Imitatie:** dit effect komt meer voor bij non-fictie dan bij fictie. Zelfdoding van beroemdheid of politicus: meer kans op copycats .

Verder vond Starck (2000) bewijs voor periodieke effecten. Media blijkt vooral impact te hebben op zelfdodingspogingen, meer dan op zelfdoding. De verschillen in de onderzoeken rond het imitatie-effect zijn te wijten aan de vele verschillende methodieken (Starck, 2000).

Bos, Es & Vasterman (2011) kwamen tot volgende aandachtspunten voor het imitatie-effect:

- I. **Clustering** van daden versterkt de aandacht. Frame elke daad zo mogelijk als uitzonderlijk, geïsoleerd incident. Bv.: cybersuicide pacts
- II. **Kenmerken van de actie:** details en motivatie vermijden
- III. **Media-aandacht (hype)** versterkt het Copycat-effect bij relatief minder zware daden. Soms is het mogelijk en nuttig om afspraken te maken met de media
- IV. **Duiding:** plaatst de daad in een context.

Biblarz (2010) stelde vast dat studenten na het bekijken van een film waarin suïcide voorkomt, een verhoogde emotionele arousal hebben. Bijkomend is de indicator relatie tot ouders belangrijk voor de attitude van een persoon ten opzichte van zelfdoding.

Vooraf personen met een grote empathie en niet zozeer personen met dezelfde socio-demografische achtergrond identificeren zich met een bepaald personage met zelfdodingsgedachten volgens Till (2013).

Till (2014) onderzocht ook de favoriete films van personen met suïcidale gedachten. Daaruit bleek dat 'film noir' (verwijzend naar de melancholische, sombere en vervreemde stijl en toon van verscheidene Amerikaanse films van de jaren 1940) en milieudrama's de voorkeur hadden, bij deze films is dus extra voorzichtigheid geboden ter bescherming van deze kwetsbare risicogroep.

Tot slot gebeurt imitatie bij fictie aan de hand van zowel identificatie als imitatie (Program Evaluation Unit, 2005). Uit onderzoek van de Program Evaluation Unit (2005) kwamen volgende aanbevelingen naar voor:

- I. Nood aan **samenwerking** tussen suïcide-experts en professionelen in de GGZ met filmmakers en televisieproducenten om het evenwicht te bewaren tussen entertainment en het risico op schade.
- II. Hoe het **verhaal** brengen?
 - Een sensitieve benadering dat zelfmoord niet romantiseert en geen visuele details geeft over de exacte methode
 - Het uitbeelden van de gevolgen voor de omgeving
 - Uitbeelden van de potentiële gevaren van bepaalde methodes
 - Bronnen voor hulpverlening voor kwetsbare kijkers
- III. Het is aan te raden om **jongeren** representatief voor te stellen en niet te oververtegenwoordigen.

Normalisatie

Het tweede mechanisme betreft het normaliseren van zelfdoding. We spreken over normaliseren wanneer suïcide wordt voorgesteld als een aanvaardbare en gangbare oplossing bij ernstige moeilijkheden (Thom et al, 2012). Door suïcide naar voren te schuiven als een mogelijke uitweg bij moeilijkheden, wordt dit gedrag voorgesteld als een 'normale' wijze van handelen om problemen op te lossen.

Vaak gaat dit gepaard met eenvoudige verklaringen voor het suïcidaal gedrag. Wetenschappelijk studies tonen aan dat veeleer een complexe combinatie van factoren aan de basis ligt (van Heeringen, 2001). Enerzijds zijn er duurzame factoren die de individuele kwetsbaarheid voor suïcidaal gedrag verhogen of die suïcidaliteit kunnen losmaken. Het gaat daarbij om biologische, psychologische, sociale of psychiatrische factoren. Anderzijds kunnen drempelverlagende factoren, zoals ingrijpende gebeurtenissen of media, suïcidaliteit faciliteren. Een complex en uniek samenspel van factoren ligt aan de basis van elke suïcide.

De behoefte van het publiek om te begrijpen waarom iemand een einde maakt aan het leven is hoog en leidt vaak tot eenvoudige verklaringen: iemand stapt uit het leven omdat hij of zij gepest wordt, ontslagen is, aanslepende pijn ervaart,... Een meer diepgaande analyse leert dat vaak ook andere factoren een rol spelen. Door dergelijke nuanceringen niet mee te nemen wordt het beeld versterkt dat suïcide een adequate oplossing is voor problemen zoals pesten, ontslag, pijn,... Zelfdoding wordt dan één van de oplossingen die mogelijk zijn om problemen het hoofd te bieden (Werkgroep Verder, 2016).

Het grootste risico lopen mensen met een depressie of met suïcidale gedachten. Zij beschikken doorgaans over minder goede probleemoplossende vaardigheden (Portzky et al, 2009; McElroy, 2004). Dit betekent dat zij als antwoord op moeilijkheden minder veelzijdige oplossingen zien, minder adequate oplossingen naar voren schuiven en ook minder rekening houden met de gevolgen ervan op lange termijn. Wanneer berichten verschijnen die zelfdoding normaliseren, zijn ze dan ook bijzonder kwetsbaar.

Normalisatie treedt vaker op bij frequente en herhaalde berichtgeving over suïcide (Thom et al, 2012). De frequentie op zich suggereert namelijk dat suïcide een gangbare oplossing is.

Het gevaar van normaliseren kan men uitleggen aan de hand van de sociale leertheorie¹ (Bandura, 1965): Bij 'observerend of sociaal leren' leren mensen door het gedrag van anderen te observeren en ze te imiteren. Aspecten van invloed op modeling zijn:

- I. Overeenkomst in eigenschappen tussen model en observant: inleving van het publiek ten opzicht van het personage
- II. Zien van opbrengsten: persoon in fictie-verhaal wordt beloond of net gestraft
- III. Vertonen van gedrag door meer personen: hoe meer personen dezelfde handeling uitvoeren, hoe meer dit als normaal wordt beschouwd.

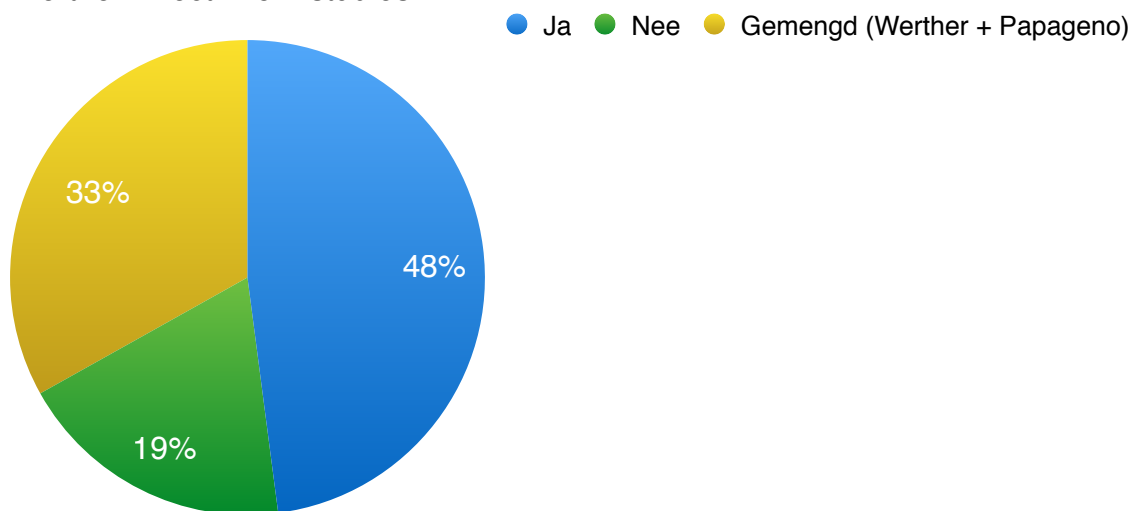
¹ De theorie werd opgebouwd na een experiment waarin kinderen van vier jaar een filmpje te zien kregen waarin een volwassene een pop agressief benaderde. De eerste groep kinderen zag dat de volwassene achteraf werd beloond door een andere volwassene. De tweede groep zag dat de volwassene zag bestraffing en de derde groep zag dat het gedrag van de volwassene zonder gevolgen bleef. Na vertoning van de film werden de kinderen samen geplaatst met de pop en ander speelgoed. De kinderen uit de groep die hadden gezien

Pirkis (2010) maakte een kritische review van 47 studies rond de associatie zelfdoding en media, waarvan 27 over film en televisie , 19 over muziek en één over theater.

De redenen waarom sommige onderzoek social learning theory bevestigen of net ontcrachten volgens, Pirkis (2010), zijn:

- I. Methodologische verschillen
- II. Interactie tussen de verscheidene doorlichtingen en de verschillende persoonlijkheden van de kijkers/lezers/luisteraars en hun sociale omgeving

Werther Effect in 97 studies



Papageno Effect

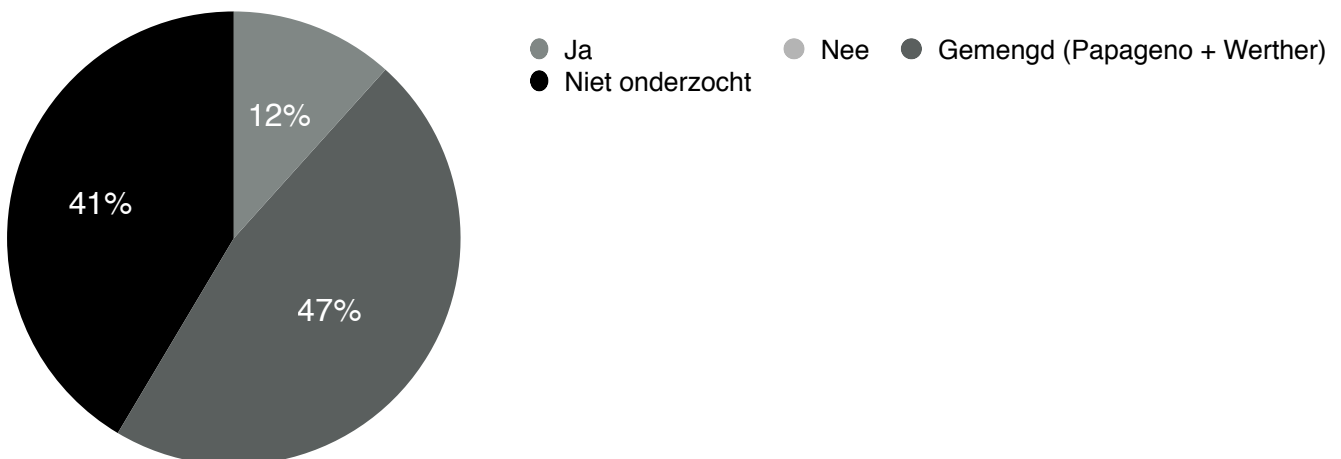
Een derde en laatste werkzaam principe is het Papageno effect. Dit effect is genoemd naar de opera van Mozart waarin Papageno na het verlies van zijn geliefde afziet van zelfdoding nadat anderen hem op alternatieven hadden gewezen.

Niederkröthaler et al (2010) stelden vast dat de berichtgeving over suïcide niet alleen schade berokkent. Er blijkt ook een beschermend effect mogelijk. Dit treedt op wanneer het bericht inzoomt op suïcidale ideatie (d.i. het actief denken aan of overwegen van zelfmoord), zonder dat dit gevolgd wordt door een zelfmoord of een zelfmoordpoging. Bescherming is ook mogelijk bij berichten over suïcidepogingen waarbij de suïcide wordt afgewend en de betrokkene toch voor het leven kiest.

Het werkzame mechanisme is hier de positieve modeling. Men leert van anderen door te kijken hoe zij aan hun ernstige moeilijkheden of ondraaglijk lijden het hoofd bieden. Berichtgeving kan dus beschermend werken. Ze blijkt het meest effectief indien zij illustreert hoe anderen zich onthouden van suïcideplannen en erin slagen om te leren omgaan met (zeer) moeilijke omstandigheden.

Pirkis (2010) besluit dat voorzichtigheid geboden is en samenwerking tussen media (fictie) en hulpverleners essentieel is om het risico op het effect van Werther te verkleinen en het Papageno-effect te vergroten.

Papageno Effect in 76 studies



III. Uit de literatuurstudie kwamen volgende aanbevelingen:

A. Toon nooit een methode van zelfdoding

In 1999 vond een onderzoek plaats waarbij een televisiepersonage uit de soap *Casualty* een overdosis paracetamol nam. Uit dat onderzoek bleek dat, van de 32 patiënten die zich in de eerstvolgende week in het ziekenhuis aanmeldden en verklaarden de aflevering te hebben gezien, maar liefst 20% aangaf dat het hun beslissing om een overdosis te nemen had beïnvloed. 17% gaf aan dat het hun medicatiekeuze had beïnvloed. Het gebruik van paracetamol als middel voor een overdosis was met maar liefst 106% gestegen. Hawton, Simkin, Deeks, O'Connor, Keen, Altma & Philo (1999). *Effects of a drug overdose in a television drama*, Philo.

Herhaaldelijke televisiepromotie over een zelfmoorddocumentaire kan het risico op zelfdoding in kwetsbare groepen vergroten, volgens Shoval Gal (2005). Pirkis zegt in "Suicide and the entertainment media: a critical review" (2010): "Gebruik zo weinig mogelijk details over de zelfdodingsmethode. Dit om te voorkomen dat kwetsbare mensen hierdoor beïnvloed worden". Bijvoorbeeld: het merk, de soort, of de hoeveelheid pillen die een karakter neemt bij een overdosis.

B. Romantiseer of normaliseer nooit een zelfdoding

The Surgeon's General rapporteert dat het risico op zelfdoding voornamelijk hoog is bij jong tieners, en tot enkele weken kan aanhouden. Blootstelling aan een fictief karakter dat zelfdoding pleegt, kan risicogevele ertoe aanzetten te denken dat zelfdoding een goede, acceptabele en heroïsche beslissing is. Philips, Schaffer & Velting (2000) in 'Mental health: a report of the Surgeon General Gould'. Pirkis, (2010): Gebruik geen simplistische en eenzijdige uitleg en zorg ervoor dat de zelfdoding niet geportretteerd wordt als een daad die veroorzaakt werd door één bepaalde factor in het leven van het personage.

Bijvoorbeeld: ontslag of relatiebreuk. Ook in de Program Evaluation Unit (2005) valt dit te lezen: "Een sensitieve benadering dat zelfmoord niet romantiseert en geen visuele details geeft over de exacte methode is aan te bevelen."

Wees waakzaam met scènes waarin personages die 'bijdroegen' aan de zelfdodingspoging hun schuldgevoelens en spijt betuigen aan het slachtoffer. Bijvoorbeeld: kijkers die gepest worden of werden, kunnen hierdoor het idee krijgen dat zelfdoding een goede manier is om hun pestkoppen terug te pakken en hen slecht te laten voelen.

Denk goed na over het gebruik van muziek tijdens een zelfdodingscène. Erg emotionele muziek kan geïnterpreteerd worden als een over-dramatisering of romantisering van de dood.

Zorg ervoor dat een zelfdodingspoging nooit beloond wordt in de verdere verhaallijn (sociale leertheorie). Bijvoorbeeld: gescheiden ouders die opnieuw samenkomen na de zelfdoding of zelfdodingspoging van hun kind kunnen een kijkend kind onterecht aanzetten tot denken dat een zelfdodingspoging zou kunnen leiden tot een hereniging van zijn of haar gezin

C. Hou rekening met risicogroepen

Besmettelijkheid van suïcidaal gedrag en suicide bij jongeren vanuit de media is mogelijk stelt Gould, M. (2003) in *Media Contagion and Suicide Among the Young*, Columbia University. Dat blijkt ook uit het grootschalige onderzoek van Gould & Schaffer (1986) die de relatie onderzochten tussen vier films over zelfdoding uitgezonden op televisie tussen 1984 en 1985 en het aantal

zelfdodingspogingen in de volgende twee weken na uitzending. Vervolgonderzoeken vonden vooral locatie-specifieke (Gould et al., 1988) en methode-specifieke effecten (Berman, 1988). Schmidtke & Hafner (1988) vonden gelijkaardige effecten bij 15 tot 19-jarige mannen na een zelfdoding van jong personage in een televisieserie in Duitsland.

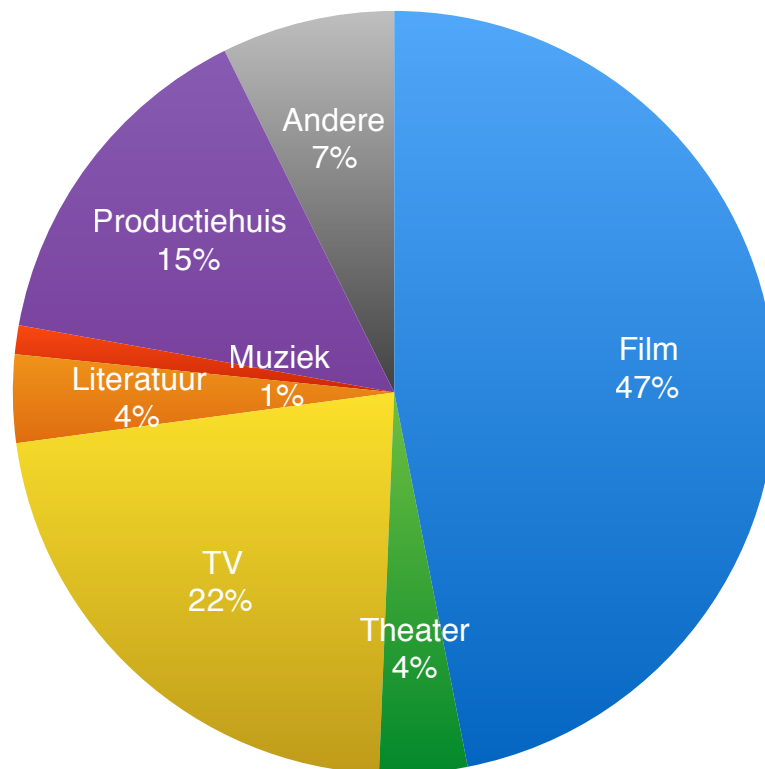
Enkele casestudies bevestigen de stelling van Gould (2003) zoals Geeta & Krishnakumar in 2005, Zahl & Hawton in 2004 en Collins in 1993. Ook bij volwassenen moet er rekening gehouden worden met de mogelijkheid van suïcidale kijkers (Prat, Bouyssy & O'Bryne, 2009), 'Ellis & Walsh, 1986).

D. Bied hulp aan - Geef hoop

Neem de opportuniteit om het publiek iets te leren over zelfdoding en geef bronnen mee voor hulpverlening voorzien/meegeven (Program Evaluation Unit, 2005).

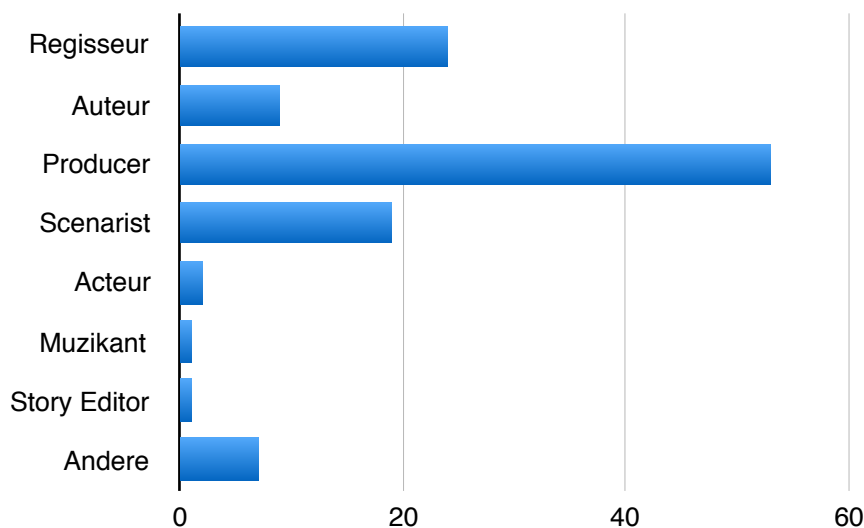
IV. Resultaten bevraging: Online vragenlijst voor fictie-makers

1. In welk domein bent u werkzaam?



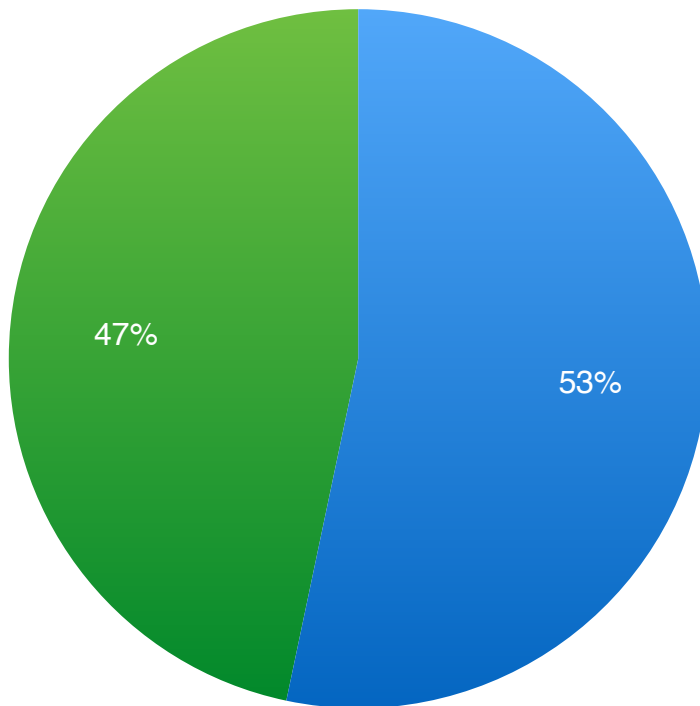
2. Wat is je functie?

■ aantallen



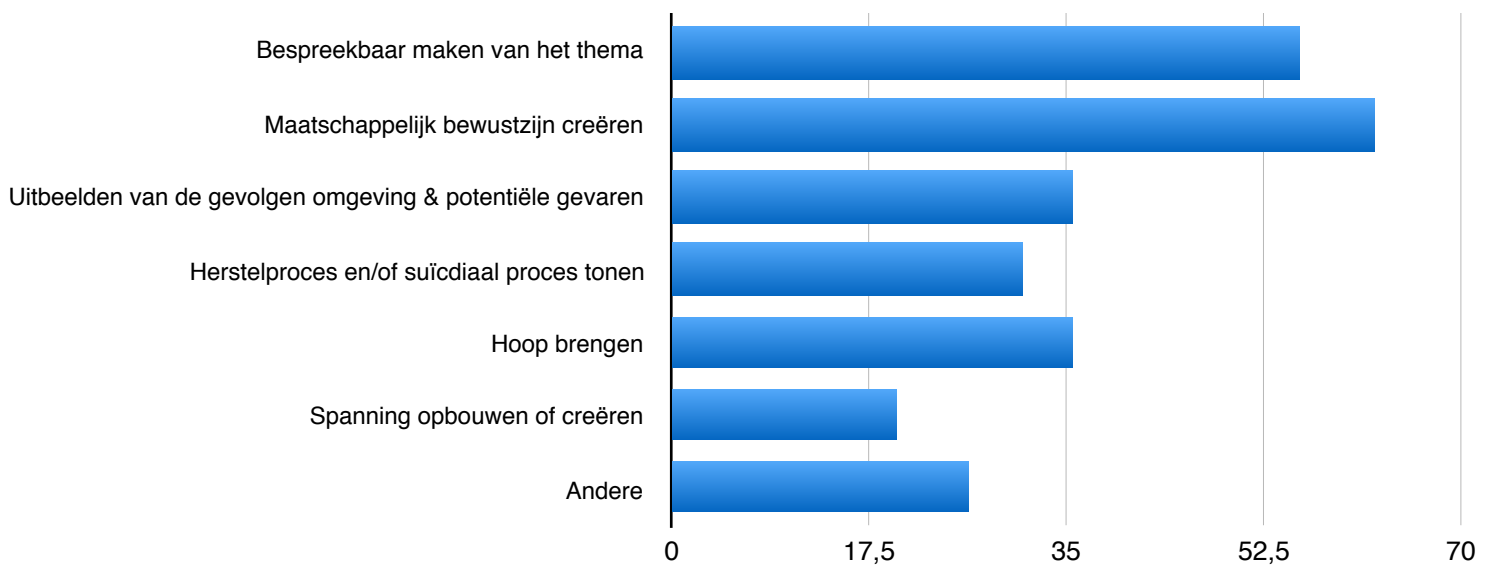
3. Hebt u reeds gewerkt rond het thema zelfdoding?

● Ja ● Nee



4. Als u werkt of zou werken rond het thema zelfdoding, welk resultaat probeert u te beogen?

■ Aantal antwoorden

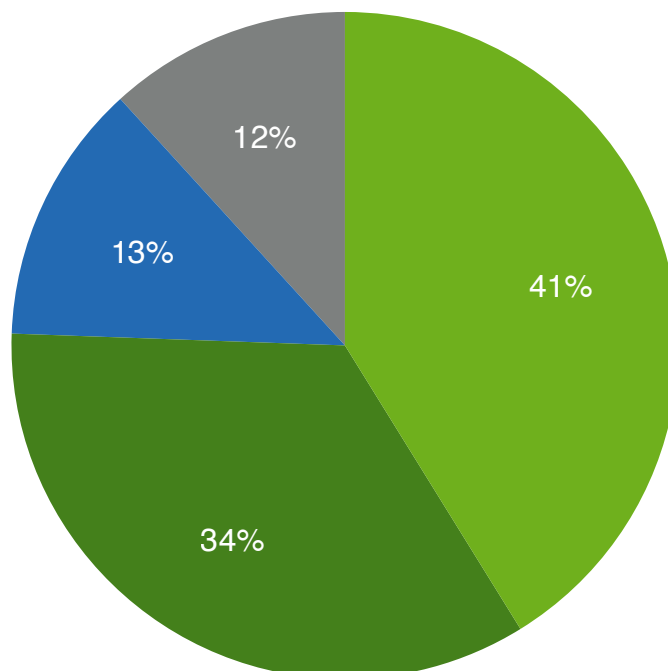


Andere:

- Zou geheel afhankelijk zijn van het verhaal. Meestal heb je een bepaalde basis voor je film en iets dat je daarin aanspreekt. Zelfdoding als begin van een verhaal en dan iets verzinnen zie ik niet meteen als een goed creatief proces.
- Het thema kan enkel in aanmerking komen als onderdeel van een mogelijk project die vandaag nog niet ter tafel ligt. Een specifiek onderwerp met zelfdoding zit er niet in, wij doen ook geen documentaire
- Het thema is nooit een onderwerp of doel op zich, het maakt deel uit van de evolutie van een personage of van een plotlijn
- Afhankelijk van het plot van de film
- De diepere oorzaken van zelfdoding naar de oppervlakte brengen: Isolatie
- Mensen doen inzien wat iemand tot een dergelijke extreme stap drijft. Zodat zelfdoding niet slechts als egoïstisch wordt afgedaan, zodat men begrijpt dat dit altijd een laatste uitweg betreft voor de persoon in kwestie (omdat hij/zij blind is voor alternatieven bij gebrek aan begeleiding).
- Dat is moeilijk in te schatten op voorhand, maar het zou zeker mijn bedoeling zijn om zeer bewust met deze thematiek om te gaan en zelfmoord nooit als een mogelijke oplossing of heroïsche daad te tonen.
- Als het past voor een personage/verhaal, dan is het zo. Niet perse voor 'spanning'!
- Het aanbrengen van eventuele 'hoop' is volledig afhankelijk van wat het verhaal nodig heeft en hoort geen doelstelling te zijn.
- De kern van een verhaal vertellen is altijd sterke fictie brengen. Wanneer zelfdoding hierbij aan bod komt moet men dit altijd in de ruimere context van een verhaal zien. Wat betekent de zelfdoding van een personage in de context van de film of reeks? Soms geef het an dich geen mening over zelfdoding.
- Onderzoek naar het verlangen voor zelfmoord te plegen. wat staat er tegenover als je geen zelfmoord pleegt, welke kwaliteit moet je beogen

5. Zou u oog hebben voor de gevoelens van de omgeving van het suïcidale personage?

- Ja, als het past binnen het plot van het verhaal
- Ja, want ik vind dit belangrijk
- Neen
- Andere



Andere:

- Gezien ik niet narratief werk, maar basis-gevoelens rond intimiteit verbeeld, hoop ik universele gevoelens aan te spreken
- Ik zou eerder kiezen om het verhaal van binnenuit te vertellen. vanuit het suïcidale personage
- Gevoelens zijn inherent aan een goed en waarde(n)vol verhaal.

6. Zou u zelfdoding ooit voorstellen als een heroïsche daad of als oplossing voor een probleem? Motiveer uw antwoord.

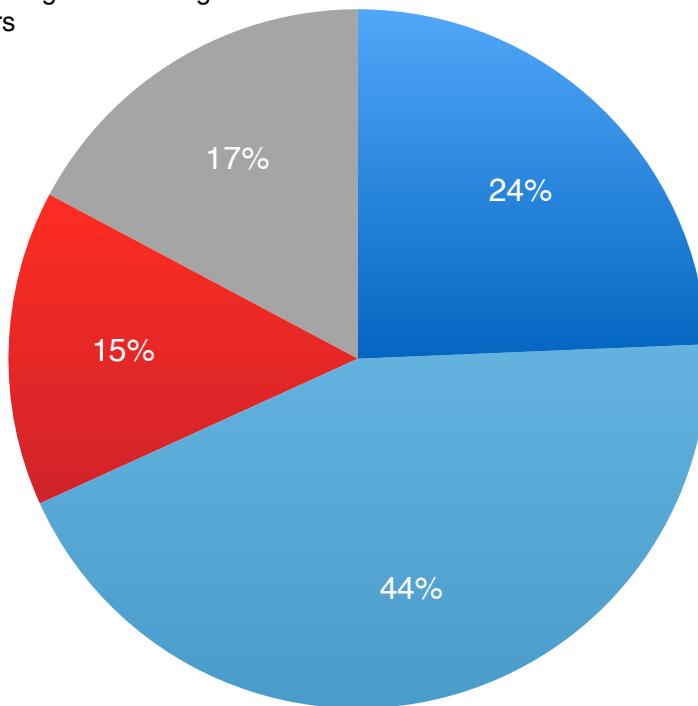
- Binnen mijn vakgebied zal ik zelfdoding als heroïsche daad nooit tegenkomen. Al kan ik me we indenken dat het voor verschillende mensen die een poging tot zelfdoding pleegden, wel een oplossing blijkt, dus zal ik het dan ook zo moeten brengen. Uiteraard afhankelijk van de invalshoek van het artikel.
- Persoonlijk vind ik weinig heroïsch aan zelfmoord, maar als dit vanuit het standpunt van het personage zo is zou ik dit wel gewoon durven tonen. In mijn ogen moet de regie alles zo neutraal mogelijk tonen. Als de verheerlijking van de zelfdoding eigen is aan het personage, dan lijkt het mij vreemd dit anders te gaan weergeven.
- Neen, zelfdoding mag niet verheerlijkt worden. Uitzondering zou kunnen zijn dat binnen een misdaadplot een personage zichzelf opoffert om anderen te redden maar niet met het oogmerk zichzelf te doden.
- Neen, maar het is wel belangrijk om gedetailleerd in de verhaallijn in te schrijven waarom iemand voor zelfdoding kiest of wil kiezen. Uiteindelijk lijkt het voor het personage de enige uitweg te zijn (zoals het in de realiteit ook is). Maar dan is het zaak om andere personages te laten opdraven om daar tegen in te gaan en andere uitwegen voor te stellen.
- neen, nooit als heroïsche daad.
- neen. de beslissing om het niet te doen is een heroïsche daad.
- nee, dat hebben we bvb bewust NIET gedaan in BEN X
- Afhankelijk van point of view van personage(s). In eerste instantie zou ik wel op zoek gaan naar een genuanceerde benadering van het onderwerp.
- Nooit
- Neen
- Geen van beide. Iedere zelfdoding heeft andere motivatie.
- Zelfdoding in de vorm van zelfopoffering, bijvoorbeeld om een ander personage te redden, kan volgens mij wel in een verhaal als heroïsch gepresenteerd worden. In andere gevallen is het de facto een wanhoopsdaad. Het kan ook voorkomen als alternatief voor een ergere, ongewenste dood, bijvoorbeeld wanneer iemand uit een raam springt omdat het gebouw in lichterlaaie staat. Ook een wanhoopsdaad, maar behoorlijk anders dan bijvoorbeeld als gevolg van een depressie.
- Nee. Wel als een definitief einde.
- Nooit! Zelfmoord kwetst veel meer mensen dan de zelfdoder zelf.
- Is afhankelijk van het plot. VB de zelfmoord van Saul waar het een oplossing van een probleem is. Kunst mag niet in bedwang worden gehouden door regels en censuur. Op internationaal vlak zijn er zoveel films waar mensen zelfmoord plegen, zelfs in Hollywoodfilms, maar daar kraait geen kat naar, omdat het deel is van een genre bijvoorbeeld. Zie bijvoorbeeld de zelfmoord in de film Miami Vice waar er iemand doelbewust onder een vrachtwagen loopt.
- Is dus afhankelijk van het plot.
- Dat hangt ervan wat het perspectief is van een personage. Niets is taboe is fictie.
- IN GEEN GEVAL
- Neen indien het zelfdoding is als gevolg van depressie, hormonaal of ander lijden
- Neen, poging tot zelfdoding meegemaakt in nabije omgeving en dit had geen enkel heroïsch aspect. Als het een oplossing is voor het probleem hangt echt van de aard af van het probleem, maar in veel om niet te zeggen de meeste gevallen zijn de problemen van tijdelijke aard alleen voor de persoon die zelfmoord wil plegen is de tunnel visie te sterk om enige vorm van uitweg te zien if te accepteren. Je mag ook niet vergeten dat een poging tot zelfdoding dikwijls een vorm van aandacht vragen is.
- Nee

- Wellicht vanuit het personage, zodat men begrijpt waarom deze persoon dit heeft gedaan. Ik zou het niet presenteren als een absolute waarheid, maar wel als de waarheid van dit personage.
- Nooit, tenzij in fantasy of SF, wanneer het niet de definitieve dood betekent, maar een ander, nieuw leven.
- nee
- Nee. Ik zou het voorstellen als maatschappelijk probleem dat moet aangepakt worden door een maatschappij in haar geheel.
- Neen. Nooit.
- Eventueel. Ik sluit niet uit dat het sommige gevallen wel degelijk de enige uitweg is.
- Ja. In zeer specifieke gevallen kan het een oplossing zijn - maar dan zou ik wel altijd wijzen op het feit dat het dat in de overgrote meerderheid van de gevallen niet is
- Nee. Zelfdoding is eerder een vlucht.
- Nee, omdat ik bewust ben van de gevolgen op sommige kijkers met zelfmoordgevoelens
- Hangt van het perspectief van de film af.
- Noch een heroïsche daad, wel een daad die evenveel moed vergt als andere manier van sterven. Voor de persoon ook de 'positieve aspecten' van de daad proberen te begrijpen. Empathie tonen, en niet enkel veroordelen!
- Neen.
- Dat kan als het verhaal dat vraag, iemand offert zich op om mensen te redden van een gewisse dood oid. Dat is een klassiek gegeven in de eeuwenlange tradities van verhalen te vertellen, gaande van de Griekse tragedie tot hedendaags theater en literatuur. Dus waarom zou dit vandaag niet meer kunnen, het kan fundamentele waarden en normen-patronen verduidelijken en aantonen enz...
- Fuck Suicide (Millionaire)
- Misschien wel. Als het verhaal het vraagt. Ik snap niet waarom we zelfdoding in een film apart zouden moeten motiveren, maar andere daden in een film (van welke natuur dan ook - ook soms gewelddadig) niet. Je laat u altijd leiden door uw verhaal en de emoties van de personages.
- Neen - zelfdoding vergt moed maar vertrekt wel vanuit een bepaalde zwakte binnen het personage. Wel is het belangrijk om de realiteit te tonen rondom zo'n beslissing en de motivaties die ertoe leiden. Dergelijke eerlijkheid opent naar mijn mening meer ogen dan schrijven met vooropgezette regeltjes over wat mag en niet mag.
- Ja. Het kan in de fictieve context een oplossing zijn voor het probleem van een personage. Maar een goedkeuring is hieraan niet per se inherent.
- In Amerikaanse films zie je vaak dat het redden van de zelfdoder geldt als de heroïsche daad. Of het dient als symbool voor wat er misgaat in de maatschappij. Of het dient het romantische verhaal, zoals bijvoorbeeld in Titanic waar het uitstekend gebruikt is en het in de eerste plaats de romantiek van de ridder op het witte paard moet voeden waarin hij haar niet alleen onder alle omstandigheden fysiek zal redden maar ook mentaal. Zelfs ten koste van zichzelf. Film voor mij is het creëren van sfeer en gemoed. Neem een film als Christiane F. waarin zelfdestructie werd onderlijnd door de muziek van Bowie. Toen ik die film zag in de jaren 80 maakte het grote indruk op mij omwille van het zelfdestructieve gecombineerd met de muziek van Bowie. Dat is iets wat elke filmmaker in gedachte moet houden bij het maken van dergelijke films.
- Eventueel. Alles hangt af van het verhaal en de wereld waarin het verhaal verbeeld wordt.
- Ja, wanneer een personage geen uitweg ziet (bijvoorbeeld ongeneeselijk ziek) of een verhaal waarin een keuze moet gemaakt worden tussen personage en/kind ofzo (situatie : er kan maar 1 overleven ofzo) ...
- Neen. Zeker niet. Hoogstens een -beter niet te verkiezen- uitweg. Geen oplossing. Nuance is heel belangrijk.
- Als een 'foute' oplossing voor een probleem.
- geen van beiden --- ik volg de mediarichtlijnen
- Neen, ik zou het niet mooier maken dan het is. Maar ook niet expliciet afraden. Ik zou werken rond het proces van depressie en een onderdeel van dat proces zijn zelfdodingsgedachten. Ik zou een genuanceerd beeld tonen van een depressief persoon en zijn/haar omgeving. Ik zou als maker wel op zoek gaan naar een lichtpunt, een baken waar mijn depressief personage zich aan kan vasthouden. Zoals bijvoorbeeld een praatgroep.
- 'Zelfmoord' is een beladen term omdat ze de schuldvraag bijna automatisch bij de betrokkene of zijn omgeving legt. De romantiek ervan bestaat alleen in de literatuur of bij kunstenaars. Ik verbaas me dus wel eens over hoe groot het taboe nog altijd is. En over hoe onze maatschappij

vaak niet verder komt dan wat harmreduction, waarbij onderliggende oorzaken vaak gewoon verzwegen of ontweken worden. Het zou net daarover moeten gaan in plaats van de fixatie op de daad zelf.

7. Wetenschappelijk studies tonen aan dat fictie invloed kan hebben op suïcidaal gedrag. In hoeverre houdt u rekening met het risico op een copycat effect?

- Ik hou er altijd rekening mee, net daarom zal ik nooit een methode van zelfdoding tonen of beschrijven
- Ik hou er rekening mee, afhankelijk van de verhaallijn
- Ik hou er geen rekening mee
- Anders



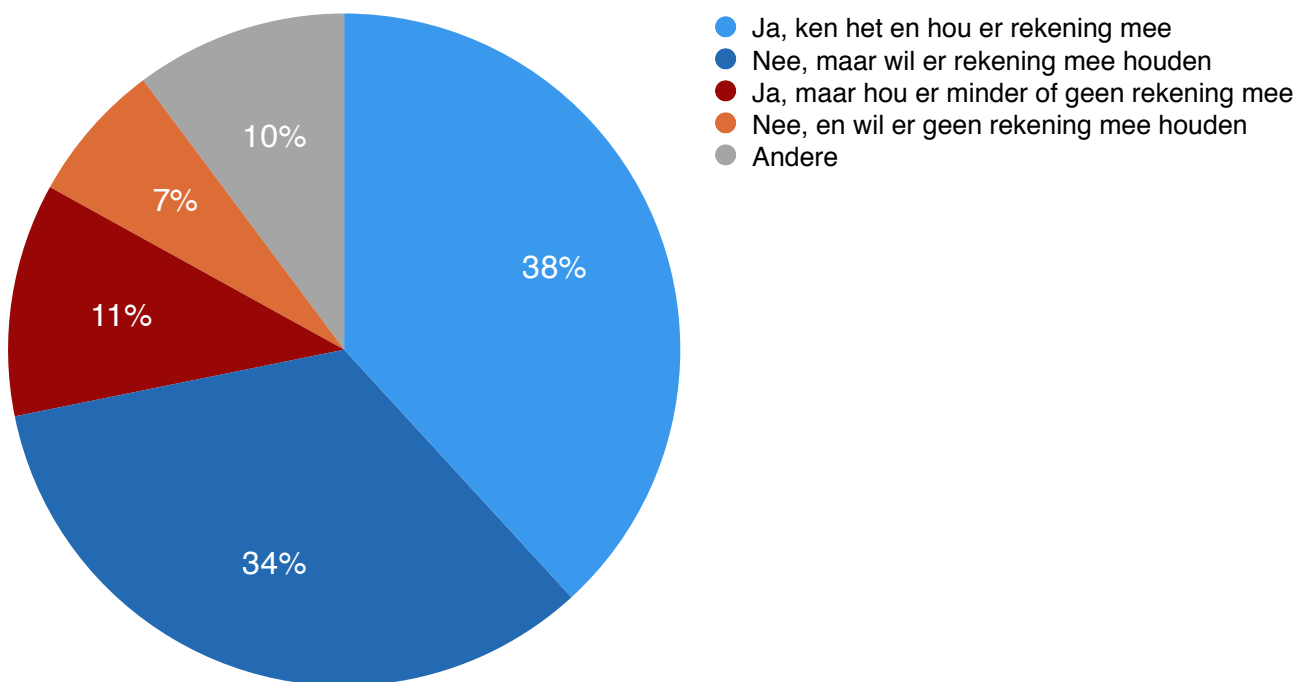
Opmerkingen:

- hou er rekening mee. Ook al laat ik geen zelfdoding/poging zien, maar illustreer de daad eerder als een parallele metafoor, vind ik dat niet enkel een gedetailleerde vertoning/beschrijving een copycat gedrag kan veroorzaken, maar zelfs een insinuatie. De film waaraan ik werk gaat over de problemen in de maatschappij die enkel aan de lapmiddelen denkt (zoals geen zelfdoding laten zien), in plaats van een daadwerkelijke oplossingen. Tonen of niet tonen van handelingen in films heeft bijna nihil effect op het gedrag van kwetsbare individuen in tijden van massaal Internetgebruik.
- Ik wil de methode zéker niet exploiteren. Maar mijn integriteit en soevereiniteit als kunstenaar gaan hier dikwijls in conflict met mijn empathisch en humaan aanvoelen.
- zie antwoord zes
- Het kan nooit zijn dat fictie de enige factor is. Ik denk niet dat een fictiefilm of reeks de volledige verantwoordelijkheid kan dragen voor een zelfdoding.
- Ik vind het te gevaarlijk om dan maar alle fictie te gaan censureren. Er zijn ook wetenschappelijke studies geweest die zeiden dat strips astma veroorzaakten, waardoor alle strips in Amerika in de jaren 50/60 veel minder geweld mochten gaan bevatten. Na de Columbine-shootings begon men over het censureren van Marilyn Manson. In Japan dacht men dat videospelletjes gewelddadig gedrag veroorzaakten (maar toen ze ze in een stad verboden, ging het geweld omhoog). Ik zie kunst als een uitlaatklep voor zowel maker als kijker, en daarin gaan remmen is het tegenovergestelde van wat het medium en de wereld nodig heeft. Ideologie en kunst hebben zich vaak vertaald in 'dat is niet verantwoord om te tonen'. Maar kunst moet net een van die niet-afgeremde dingen kunnen zijn.
- Wetenschappelijke studies tonen ook aan dat er geen oorzakelijk verband is. Dit is steeds een kip of ei discussie. #Cultivatietheorie - Zelden is een fictieverhaal de oorzaak, en is het te

makkelijk om te censureren, 'het gedrag' is meestal aanwezig, het suïcidaal gevoel wordt nooit/zelden geïnitieerd door fictieverhaal.

- Alles kan aanleiding zijn, dus ook fictie.
- Indien de zelfdoding expliciet beschreven wordt, moet daar een zeer goede reden voor zijn. En niet dit omkaderd gebeuren.
- Ik vind dat een verhaal rond zelfdoding kan bestaan, maar ik zou nooit zo ver gaan als in 13 Reasons Why. Ik zie geen enkele reden om een zelfmoord zo expliciet in beeld te brengen, zeker als het algemeen geweten is dat dit copycat-gedrag kan veroorzaken.
- Ik denk persoonlijk dat het niet tonen veel schadelijker is. Ik heb nog nooit een film gezien waar dood door ophanging bijvoorbeeld werkelijk getoond werd. Het zou denk ik heel veel mensen afschrikken moesten ze weten hoe gruwelijk dit is.
- Ik hoop door de diepere redenen van de zucht naar zelf-destructie mensen isolatie te doen begrijpen en hen hier eventueel uit te bevrijden
- Je moet durven het taboe doorbreken
- nog nooit van toepassing geweest. zolang ik geen verhaal heb waar dat in voorkomt kan ik mij daar niet over uitspreken
- Ik zou er rekening mee houden afhankelijk van het publiek. Als je een art-house film maakt, dan doe je alles voor het verhaal. Als je een aflevering van Familie maakt ligt dit anders.

8. Het tegenovergestelde van het imitatie gedrag is het Papageno effect, waarbij u de kijker/luisteraar hoop geeft en hulp aanbiedt. Kent u dit effect en in hoeverre houdt u er rekening mee?



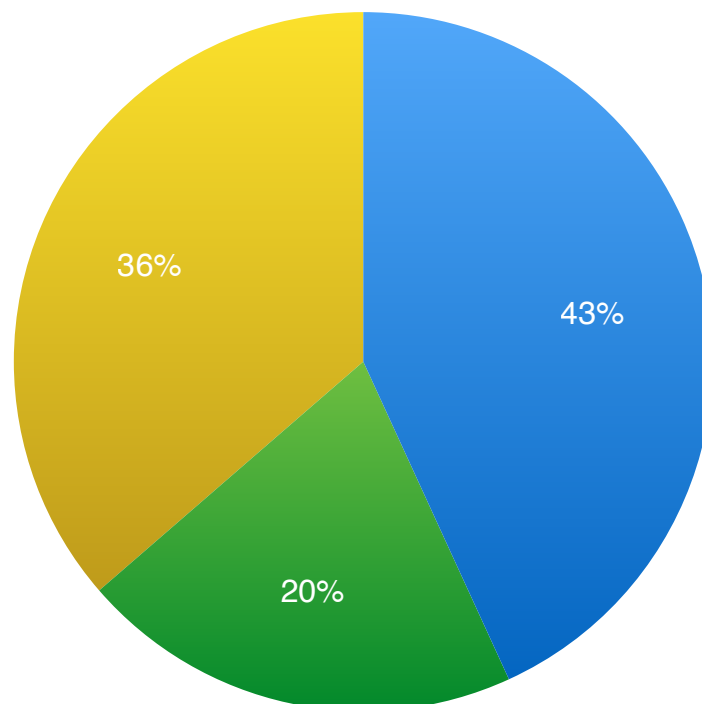
49% kent het effect, 41% kent het niet. 72% houdt of wil er rekening mee houden. 18% houdt of wil er geen rekening mee houden.

Andere:

- Voor zover het de vertelling niet in de weg staat
- Hangt af van de benadering die gekozen wordt in het vertelde verhaal.
- Ik wil er rekening mee houden afhankelijk van de aard van het project.
- Ik ken het, maar het is niet het hoofddoel in mijn werk. Liever wil ik diepere redenen tastbaar maken, met de hoop op deze manier bij de kijker een bevrijdend effect te veroorzaken
- Een kunstenaar is geen maatschappelijke werker en ook geen therapeut.
- Ken het, maar in welke mate moeten griekse tragedies en andere aangepast worden? Dit hangt toch echt af van het beoogde verhaal, als de wijzer steeds in de richting uitslaat van het verwijtende vingertje houdt onze cultuur en onze waarden op met bestaan.
- Het kan nooit zijn dat fictie de enige factor is. Ik denk niet dat een fictiefilm of reeks de volledige verantwoordelijkheid kan dragen voor een zelfdoding.
- zie antwoord 4
- Afhankelijk van doelpubliek

9. Vindt u dat u verantwoordelijkheid draagt in u werk op het gedrag van suïcidale personen en nabestaanden na zelfdoding?

● Ja ● Nee ● Misschien



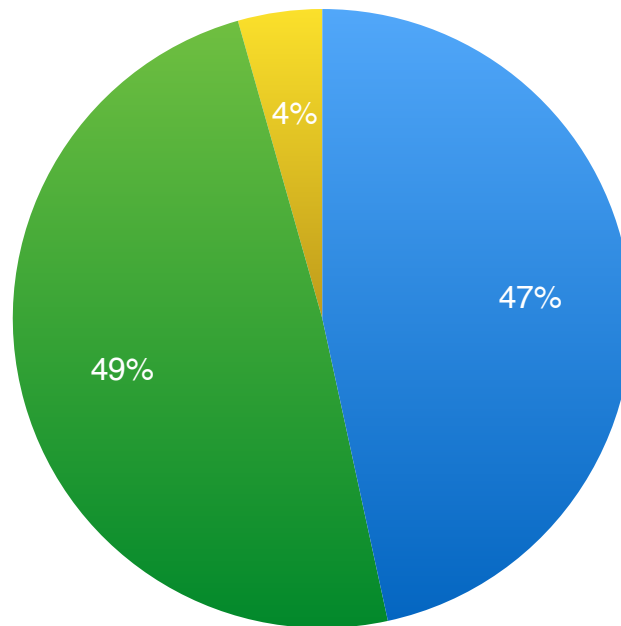
10. Welke factoren geven aanleiding tot suïcidaal gedrag in uw werk?

Meerderheid geeft verschillende factoren aan.

68,9% geeft aan nooit 1 aanleiding te geven voor suïcidaal gedrag.

11. Zou u scènes over zelfdoding of pogingen gebruiken in de promotie en trailer van uw verhaal?

● Ja ● Neen ● NVT

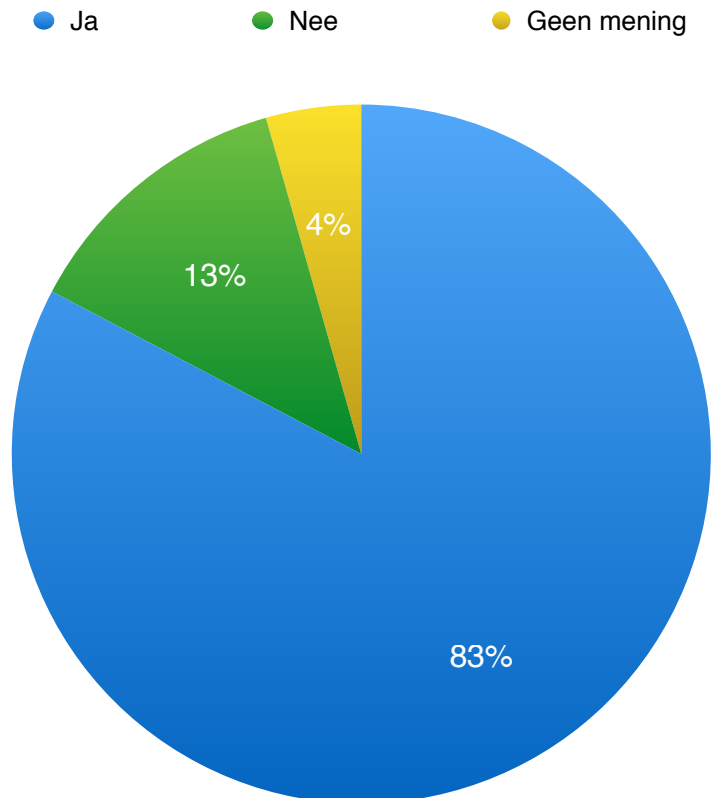


Opmerkingen:

- Ja, als het een belangrijk deel uitmaakt van verhaal (41,3%)
- Ja, lezer of kijker sneller aan te zetten het verhaal te lezen of te bekijken (4,3%)
- Nee, wegens het grotere risico op kopieergedrag (21,7%)
- Nee, tenzij het noodzaak is om te vertellen waar verhaal over gaat
- Nee, omdat zoiets heftigs nu eenmaal niet thuishoort in trailer & promotie
- Nee, zelfdoding is het resultaat van een complex proces, wat niet in een trailer thuis hoort
- Nee, geen grafische scènes, eventueel wel verwijzingen naar onderwerp
- Nee, ik wil dit NIET exploiteren
- Nee, omdat zelfdoding en gedachten maar onderdeel zijn van een groter en complex verhaal over depressie in deze maatschappij
- Niet van toepassing, geen inspraak
- Niet aan de orde

12. Zou u na uw voorstelling van uw werk waarin suïcidaal gedrag voorkomt, verwijzen naar hulpverlening zoals zelfmoordlijn 1813?

Opmerkingen:



- Ja altijd, ook al is het een klein gegeven binnen het verhaal (54,3%)
- Ja, indien zelfdoding de leidraad vormt (19,6%)
- Neen, want vertonen kan afbreuk doe aan mogelijk positieve of hoopvolle boodschap (8,7%)
- Neen (geen reden opgegeven)

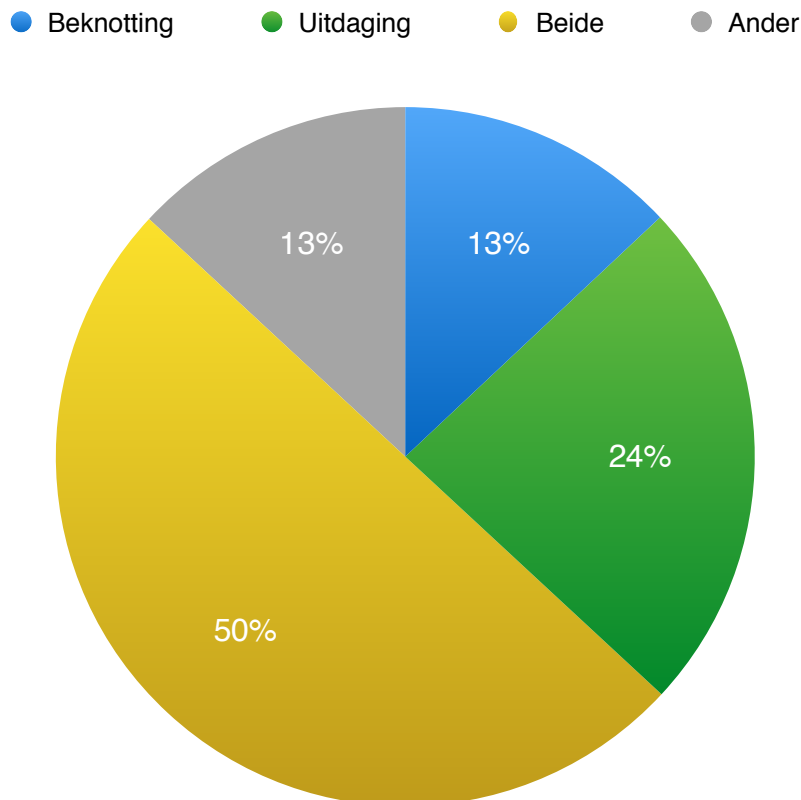
13. Is spanning/sensatie mogelijk zonder poging of zelfdoding expliciet te beschrijven of te tonen? Kan hulpzoekend gedrag voor de nodige spanning zorgen?

- Ja (6)
- Sensatie is iets waar ik in mijn vak ver weg van wil blijven. Ik kan mij ook niet meteen een situatie inbeelden waarin ik spanning zou kunnen opbouwen door een zelfdoding te beschrijven. Voor fictie ligt dit natuurlijk helemaal anders.
- Sensatie om sensatie is iets lelijks. Als je iets doet dat toevallig als sensationeel wordt beschouwd, daar heb ik minder problemen mee. De intentie moet juist zijn.
- Absoluut. Slechts zeer uitzonderlijk zal er gekozen worden om de zelfdoding te tonen maar bij voorkeur wordt de handeling niet getoond.
- Dat lijkt me eerlijk gezegd een moeilijke. De wetten van storytelling vragen toch dat je spanning opbouwt tot op een zeker 'point-of-no-return' (om dan voor 'relief' te kunnen zorgen bij een goede afloop bvb.).
- rare vraag. Spanning en zelfdoding heeft niet altijd een samenhang. je kan meer films maken dan enkel films met sensatie en spanning.
- ja, maar suggereren in combinatie met hulp zoeken kan wel.
- is een té theoretische vraag, wij vertrekken steeds vanuit een verhaal
- Ja, alles hangt af van de benadering. Ik sta ook eerder een genuanceerde benadering voor dan zeer direct of zwart-wit iets in beeld te brengen. Zo is er steeds meer ruimte voor (persoonlijk/subjectieve) invulling door de kijker.
- Ja, maar een moeilijke oefening

- Hoeft. Nooit expliciet beschreven .
- Uiteraard is het mogelijk. Het is wel zo dat zelfdoding (en dood gaan) een wezenlijk onderdeel is van onze maatschappij en het menselijke leven, in allerlei vormen en onder allerlei omstandigheden. In die zin kan het nooit zo zijn dat er een taboe bestaat op het gebruik ervan in verhalen. Wel kan er gekeken worden naar mogelijke informatieve maatregelen, indien hiervoor indicaties zouden zijn.
- Zeer zeker.
- In een film als caché snijd er iemand zijn keel door. Het is duidelijk dat dit de maker een shockeffect teweeg wil brengen. Dit maakt allemaal deel uit van cinema, zoals ook geweld en horror en psychologisch geweld deel uitmaken van cinema en zelfs de Griekse Tragedies. Als kunstenaar is het absurd om je werk te moeten aanpassen omdat het moet voldoen aan bepaalde sociale en politieke voorwaarden. Het blijft fictie en dat zal het altijd blijven. Onze dagdagelijkse realiteit is een grotere oorzaak van zelfmoord.
- ZEKER
- De suggestie van het evolueren naar zelfdoding in de verhaallijn kan naar mijn gevoel voldoende spanning opwekken (zal het gebeuren of niet, bewandelt de hoofdfiguur voldoende zijwegen om aan de gedachten te ontsnappen, is er hulp mogelijk, is er begrip in de omgeving, hoe pakt die omgeving dat aan, ...)
- Niet zeker,
- Afhankelijk van het verhaal kan dit natuurlijk. De stap zetten naar hulp kan voor veel mensen (en dus voor personages) een spannende situatie opleveren. Zoals ik al eerder zei, ik zou nooit een zelfmoord presenteren in de hoop een publiek op te winden met pure sensatie. Als ik dit toon is het juist om mensen erop te wijzen hoe serieus dit is (hoe verschrikkelijk).
- ja en ja (alles kan, naar gelang het verhaal en de permissie) deze vraag is misschien wat ongelukkig opgesteld - de vraag moet eerder zijn kan wanneer zelfdoding voor de spanningsboog zorgt, ook een andere spanningsboog gezocht worden?
- Ja uiteraard
- Absoluut;
- Uiteraard is dat mogelijk. Het is de vraag in hoeverre dat gewenst is. Er zijn mensen voor wie geen hoop meer is, die geen andere weg meer zien dan de dood. Ook deze verhalen moeten verteld worden. Het idee dat hulp zoeken tot iets kan leiden is dan niets minder dan valse hoop bieden.
- Afhankelijk van het plot, ja
- Jazeker
- Ja! Maar een verhaal moet niet in de eerste plaats een opvoedkundige functie vervullen, dat is iets voor schooltelevisie of de evangelische omroep. Als er maar één soort verhaal mag verteld worden over zelfmoord, heeft het totaal geen zin meer om er een verhaal over te vertellen.
- alles kan naar gelang de stijl van de film
- Geen antwoord.
- Dat kan. Veel jongeren vinden de stap om hulp te zoeken erg groot. Kaderen waarom dat zo is kan even relevant zijn als het jongeren zelf moet aanspreken. Een verhaal vertellen waarin hulpzoekend gedrag de rode draad is moet eerst en vooral de jongeren zelf kunnen aanspreken.
- Dit hangt volledig van het verhaal af - dus een duidelijk antwoord is op deze vraag niet aan de orde. Het kan allemaal. Hoe kan er nog een eerlijk en relevant verhaal verteld worden als dit vooraf beantwoord zou moeten worden??
- Ja, is mogelijk
- Alles is mogelijk (zowel op de eerste als op de tweede vraag). Maar het is aan de maker om te doen wat zijn brein en zijn verhaal vraagt, niet aan een instelling of een wetenschapper of iemand anders om dat te bepalen. Een Tarantino film zou ook 'mogelijk' zijn met minder geweld. Een Sergio Leone zou ook 'mogelijk' zijn met minder speelduur. A Clockwork Orange kon het ook met minder geweld doen. Maar zou het dezelfde film zijn? Het is aan de maker om ongeremd te maken, en aan de kijker om het goed of slecht te vinden.
- Dat is volgens mij al een verkeerde benadering van waarom zelfdoding in een fictie film/reeks gebruikt wordt. Het gaat om personages en hun leven niet om gratuit zelfdoding te gaan gebruiken als gimmick.
- Hulpzoekend gedrag maakt deel uit van een realistische weergave van het probleem en kan ook voor spanning zorgen binnen het verhaal. De hulplijn gaan afschilderen als HET ultieme hulpmiddel, daar wil ik echter niet aan meedoen.

- Volgens mij is spanning en sensatie wat betreft zelfdoding enkel te vinden in slechtgemaakte fictie. Geen enkele serieuze maker gaat hier gratis mee om, fictie gaat altijd over de diepmenselijkheid van personages en hun conflicten.
- Elk thema moet kunnen verfilmd worden. Elk thema kan aanleiding zijn tot spanning. Het is de keuze van de maker om daar verantwoordelijk mee om te gaan.
- Natuurlijk. Maar zoals steeds, alles hangt af van de context en het verhaal.
- zeker maar dat is afhankelijk van het verhaal
- Het gaat mij zelfs niet om spanning of sensatie. Soms mag/moet een ongemakkelijke realiteit getoond worden. En hulpzoekend gedrag kan inderdaad -hoe verborgen en subtiel ook- de interne worsteling/stuwung van een personage vormen. (bv: bezoek therapeut, uitzenden van - subtiel- signalen...)
- ja zeker!
- Hulpzoekend gedrag kan zeker voor de nodige spanning zorgen!
- Absoluut. zie antwoord hierboven, maar dat betekent niet noodzakelijk dat het niet moet getoond worden. Hangt af van de bigger context.

14. Ziet uw adviezen inzake zelfdoding als een beknotting van uw artistieke vrijheid of als een uitdaging om creatiever te zijn in het bedenken van plotwendingen of alternatieve scenario's?

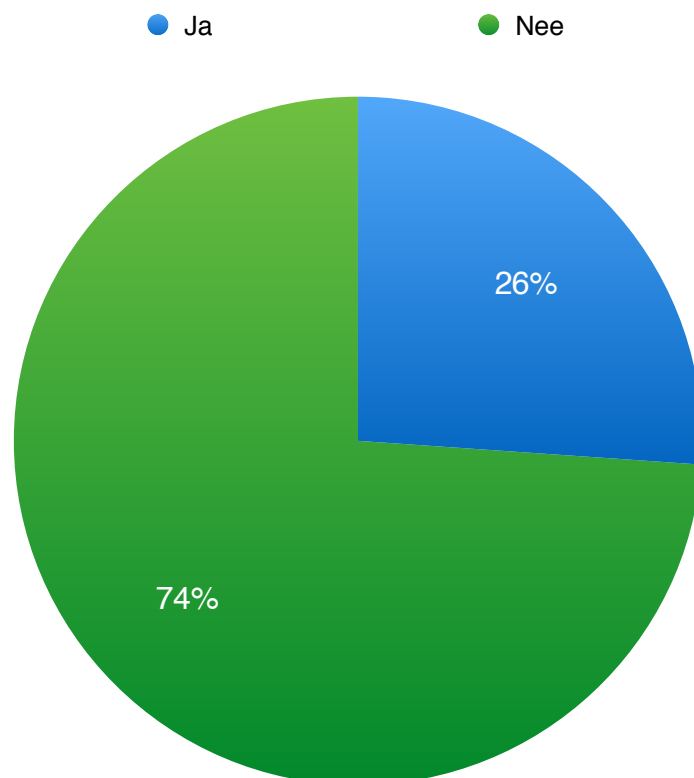


Andere:

- Het blijft een advies, maar het allerbelangrijkste blijft steeds dat wij als filmmakers een zekere integriteit dienen te hanteren ten opzichte van het publiek en het verhaal dat we aan het vertellen zijn.
- Ik vind het overbodig
- Een verhaal moet authentisch en relevant zijn, afhankelijk van deze criteria kunnen andere overwegingen gemaakt worden. Het vooraf opleggen zou sowiso een beknotting zijn enerzijds en het zou 3000 jaar verhalen onderuit halen. Verhalen die onze kulturele waarden gevormd hebben tot de samenleving die we vandaag zijn. Griekse klassieken, Bijbel, Koran, Verlichting, Heldenepos, ... Cultuur stopt waar censuur begint! Wat niet wegneemt dat er een begeleidend kader kan zijn...

- Ik vind het niet zinvol het al dan niet voorkomen van zelfdoding op verantwoorde wijze in kwalitatieve fictie te vermijden. Het maakt deel uit van een maatschappelijke realiteit en is in bepaalde contexten ook waardevol om mensen te sensibiliseren waartoe iets kan leiden. Maar het is zeker te vermijden bij gebruik ifv kijkcijfers of gratis gebruik als spanningsverhogend element.
- Het hangt af van de motivatie en de aard van het advies. Dat zelfmoord een realiteit is, zou m.i. nooit verhuld mogen worden.
- Geen van beide. het is goed om geïnformeerd te zijn, en vervolgens is het aan ons als makers om met die informatie zinnig om te gaan. Betutteling werkt averechts in een creatieve omgeving.

15. Een voorbeeld van een mogelijk advies is: Toon nooit een methode van zelfdoding. Zou u deze richtlijn in acht nemen?



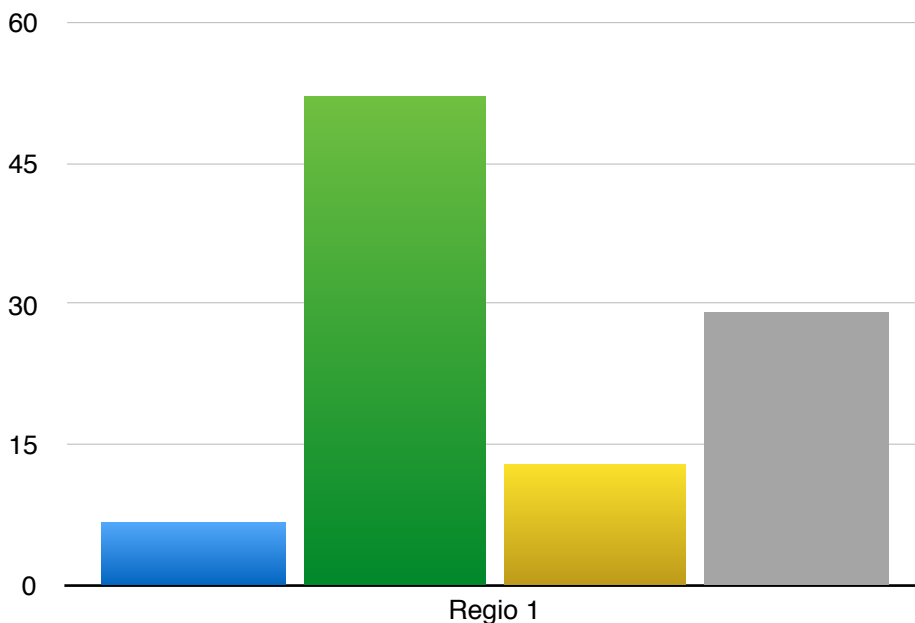
Opmerkingen:

- Neen, maar zou het enkel tonen in een hoopvol en positief eindigend verhaal. (13%)
- Neen, maar ik zou er wel rekening mee houden bij films voor minderjarigen
- Nee, maar enkel als het relevant is
- Nee, maar ik zou het wel goed kaderen
- Nee, wel afhankelijk van doelgroep
- Nee, ik zou het in acht nemen tenzij het niet anders kan ifv het verhaal
- Afhankelijk van soort verhaal
- Neen, Onmogelijk uit te voeren
- Neen, waarom zou ik als maker van kunst gecensureerd willen worden?
- Neen, richtlijnen nuttig maar niet als censuur
- Nooit is sterk uitgedrukt
- Enkel suggestieve beelden
- Als algemeen advies is het niet tonen van een methode logisch, maar het wel tonen en beschrijven van bv pijn of kans op falen kan ook andersom werken. Overigens zou elke fatsoenlijke fictiemaker dat zelf moeten kunnen inschatten. We beknotten ook moord in fictie niet...
- hoe zou je een methode tonen? Als de methode slaagt is je personage dood. Maar dan gind het niet over het personage maar over de nabestaande die spijt of een ander gevoel moet

hebben. Maar als het over de nabestaande gaat waarom zou je dan tijd verliezen met het tonen van methodes. Dan gaat het toch gewoon over het feit of iemand zelfmoord heeft gepleegd, opgehangen of een kogel door zijn hoofd. Maar als het dan toch over de methode zou gaan dan is Tom Ford a single man een prima voorbeeld van hoe je wel de methode toont die dan wordt overgenomen door een hartaanval. Maar dan gaat het over ironie. Het blijft een kwestie van goeie smaak

16. Kies uit volgende stellingen:

- Ik heb behoefte aan duidelijke richtlijnen
- Ik heb geen nood aan richtlijnen, maar aan advies op mijn vraag
- Geen richtlijnen noch advies nodig
- Andere



Opmerkingen:

- Het zou fijn zijn wanneer je bij het thema zelfdoding steeds het advies van de Werkgroep Verder zou mogen inwinnen.
- Richtlijnen & advies
- De mogelijkheid advies te vragen lijkt me nuttig. Ook advies van de werkgroep als zij iets als bruuskerend ervaren lijkt me nuttig.
- Ik heb behoefte aan duidelijkheid rond de gevaren en gevoeligheden rond het behandelen van zelfmoord in fictie. Ik heb geen behoefte aan een lijst oplossingen die zogenaamde experts geven aan die gevaren en gevoeligheden. Ik wil zelf mijn oplossingen bedenken.
- Ik kan me inbeelden dat het bij journalistiek wel een toegevoegde waarde is, omdat je daar met échte personen en hun privacy zit en met toegevoegde waarde (of het gebrek daarvan) van details over een zelfmoord in een nieuws-omgeving. Maar in kunst/fictie vind ik dat die regels vervallen.
- Ik ben zelf expert na het 2 keer geprobeerd & overleefd te hebben
- Research moet voor ieder verhaal gemaakt worden, richtlijnen opleggen geeft geen houvast, het beknot. Daarenboven lijkt het alsof we alleen op de wereld zouden zijn, vandaag is er meer sensationeel nieuws te lezen (fake en echt) dan er in fictie te zien is. Gaande van zelfmoordaanlagen tot en met andere zelfmoordverhalen?? Dus een keuze maken is hier niet aan de orde.

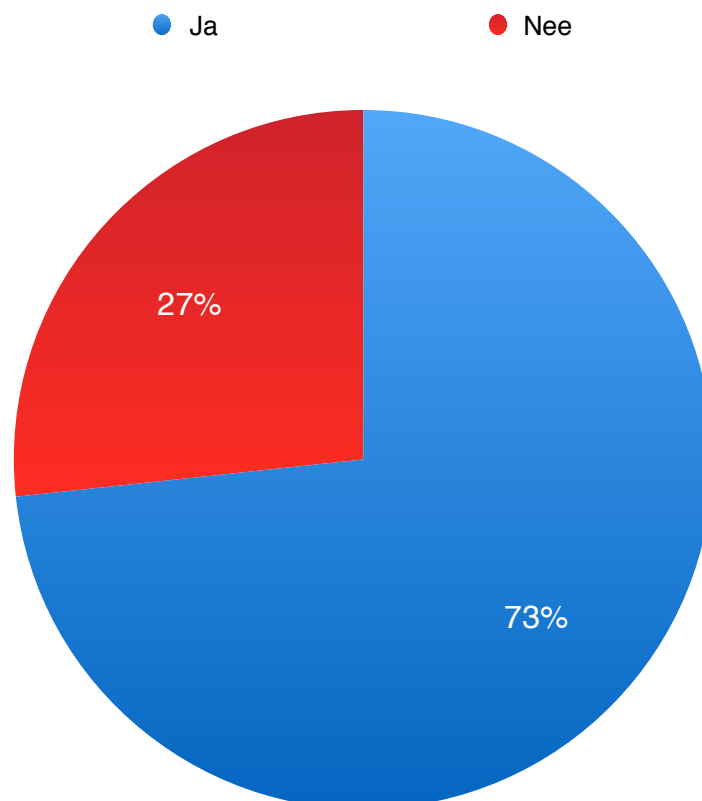
- Ik voel geen nood maar sta open voor advies.
- Richtlijnen zijn duidelijk gericht om artistiek werk te censureren en zal verder nauwelijks of zelf geen verschil maken
- Als er duidelijke richtlijnen bestaan, zou ik deze wel doornemen, en dit ook laten doen door de schrijvers/regisseurs, als achtergrond.
- Indien nodig is het fijn om advies te vragen.
- Ik meen al met nodige omzichtigheid en bewustzijn van de problematiek rond dit thema te werken.

17. Als u kiest voor advisering ipv richtlijnen, wat zijn dan uw precieze verwachtingen?

- Dat geval per geval bekeken wordt en makers individueel worden begeleid. Sowieso is meer bewustwording nodig: wie weet wil een maker zijn creatieve uitspatting wel aanpassen als hij weet wat de gevolgen kunnen zijn van het in beeld brengen van bepaalde zaken.
- Juist advies geven, rekening houdend met het soort film/toneelstuk/TVprogramma dat je maakt. Regels zorgen voor censuur en beknotting. Het moet kunnen getoond worden, maar er moet eerst goed nagedacht worden wie dit allemaal gaat te zien krijgen en in een verder stadium de manier waarop de kijker het zal ervaren en of dit gezien het publiek gepast is.
- Duiding bij de invulling van de verhaallijnen. Juiste toenadering tot mensen met suïcidale neigingen. Wat zeg je wel of niet ?
- Waar kunnen mensen terecht met suïcidale neigingen? Hoe gaan hulpverleners hiermee om ? Hoe verloopt een herstelproces.
- dat een scriptschrijver op advies kan komen met experts om zijn verhaal te toetsen.
- hen vanaf het begin betrekken bij het project. samen zitten en scenario bespreken
- algemene adviezen en tips, verder is het aan ons om daar mee om te gaan.
- nvt
- Inzicht krijgen in de psychologische impact die het werk heeft op de kijker
- Geen
- Informatie over specifieke publiekssegmenten (ontvankelijkheid voor zelfdoding), elementen die binnen een verhaallijn mogelijk ook het vermelden waard zijn, zelfhulp bronnen waar naar verwezen kan worden.
- Wat past het best in welke situatie.
- Voorlopig niet aan de orde
- Verhoog desnoods de gewenste leeftijd om een film te gaan zien, maar censureer niet de film of het kunstwerk.
- Verder is een goed centrum ik zou met hen werken. Ik verwacht precieze informatie over het waarom van zelfdoding en gevolgen bij nabestaanden. Richtlijnen vind ik nuttig voor de dagelijkse pers maar voor fictie aarzel ik met te expliciete adviezen. Fictie heeft zijn eigen wetten en ik ben niet voor censuur.
- ER BESTAAT GEEN ANTWOORD OP SUICIDAAL GEDRAG
- Dat je er steeds voor ondersteuning terecht kan. Wat is hun visie op de toepassing van zelfdoding in een verhaallijn? Hoe kan je copycat proberen te vermijden, hoe kan zelfdoding ondersteunend en hoopvol naar de kijker werken?
- Dat mensen die een vergelijkbare situatie hebben meegemaakt rust en/of herkenning vinden in het werk. Of er een les uit leren zodat ze rust vinden (voor zowel mensen die zelfdoding van plan zijn en mensen die iemand hebben verloren door zelfdoding).
- Vraaggestuurd aanbod > dat ik iemand kan contacteren met mijn vraag.
- feitelijke voorbeelden van effect, voorbeeld zien jullie een piek in het aantal zelfmoorden nu '13 reasons' draait. En hoeveel is dat verschil? Is dat een statistisch significant verschil? in welke leeftijdsgroepen? dat soort van duidelijke cijfers.
- In mijn geval gaat het om een heel specifiek project rond nabestaanden na zelfdoding waarbij wij het cruciaal vinden om op verschillende niveaus nauw samen te werken met Werkgroep Verder.
- Wanneer ik met een scenario bezig ben, zou het fijn zijn contact te kunnen hebben met een expert om mij te begeleiden in mijn schrijfproces en mij te adviseren in keuzes die mogelijks bepaalde effecten op suïcidale mensen kunnen hebben en die ik zelf niet juist zou kunnen inschatten.
- Het zou behulpzaam kunnen zijn concrete dilemma's voor te leggen en te bespreken.
- Zie hoger

- Hangt helemaal af van het verhaal.
- de ins en outs horen
- Geen.
- Dat alles bespreekbaar is en kan en mag getoond worden. Niet wat beter niet getoond wordt. Stel dat alles kan getoond worden, waar liggen de pijnpunten.
- Het is altijd erg als mensen een verlies moeten verwerken, maar de balans mag nooit overslaan naar een determineren van de cultuur en de wereld rondom. Dat is het verlies en verdriet van enkelen laten primeren over de ontwikkeling en evolutie van een gehele samenleving.
- Wél hoop geven, tenzij iemand lichamelijk op is
- Een zeker realiteitsbesef rondom de problematiek, en het besef dat het probleem hard en reëel tonen evenzeer kan aanzetten tot hulpzoekend gedrag bij kijkers. Veel te vaak wordt er gewerkt vanuit het idee 'zo hoort het' ipv in te zien 'hoe het is' ... in fictie kan dit al te vaak fake overkomen.
- Niet iedereen KAN geholpen worden - al is het voor de nabestaanden wel altijd moeilijk om dat te aanvaarden. De vraag blijft steeds ... 'wat als'
- Advisering enkel op eigen initiatief. Goede scenaristen doen altijd voldoende aan research en gaan niet licht over onderwerpen. Ik vind het heel belerend hierover adviezen te verstrekken.
- Ik ben zelf psycholoog en ik acht mezelf in staat te kunnen bepalen wat noodzakelijk is voor het verhaal en wat potentieel gezien een negatief effect zou kunnen hebben op een publiek. Ik weet van mezelf dat ik nooit te ver zou gaan en nooit copycat gedrag zou promoten.
- In wederzijds respect samenzitten en geval per geval bespreken. Vooral de HOOP-factor (zonder harde realiteit te verbloemen) is voor mij héél belangrijk.
- Een verslag van experts (psychologen, psychiaters) rond het thema.
- beiden zijn nodig - extra info buiten richtlijnen
- Een intensief gesprek zodat ik me een genuanceerd beeld kan vormen van de oorzaken, intenties, complexiteiten van zelfdoding en zodat ik dat beeld ook kan overbrengen in mijn werk.
- Feedback op beeldvorming.

18. Pirkis & Blood (2010) gaven de aanbeveling om wervelden te laten samenwerken. Een voorbeeld hiervan is een research cel. Goed idee?



Opmerkingen:

- Ik vind het een erg moeilijk onderwerp. Sowieso wil je niet onrechtstreeks bijdragen aan zelfdoding, maar ja kan het toch niet verzwijgen? Een moeilijke balans tussen taboe en anti-beïnvloeding.
- Zie twee vragen eerder. Het omzetten in de praktijk zal wel de nodige research vragen, dus zomaar wat concrete tips geven lijkt me moeilijk.
- is niet genoeg praktijkgericht. We snijden heel veel thema's aan met onze producties: racisme, pestgedrag, druggebruik, grensoverschrijdend sexueel gedrag, ... betutteling van de sector zal contraproductief werken, sensibilisering en informatie is daarentegen wél effectief
- Staat allemaal los van artistieke expressie
- Uitstekend!
- Weet niet. Hangt van werking af.
- Lijkt mij een subsidie-opslopende maar logge oplossing, voor iets wat weinig resultaat zal opleveren.
- Gaat snel lijken op 'political correctness' en/of censuur
- Als media er nood aan hebben op een bepaald moment kan dit ingeroepen worden. Het ruikt naar beknotting als dit opgelegd wordt. Dus goed idee, maar vrijwilligheid.
- Ik kan me inbeelden dat het bij journalistiek wel een toegevoegde waarde is, omdat je daar met échte personen en hun privacy zit en met toegevoegde waarde (of het gebrek daarvan) van details over een zelfmoord in een nieuws-omgeving. Maar in kunst/fictie vind ik dat die regels vervallen.
- Ja maar niet gedwongen. Hier wordt in de vragen altijd vanuit gegaan dat bij het aanwenden van zelfdoding in fictie het gegeven ook echt centraal staat. bvb begin film magnolia (pt anderson) pleegt een personage zelfmoord maar de maker vertelt hier iets over toeval. De zelfmoord is bijkomstig. Stel dat de maker hier adviezen zou moeten volgen inzake zelfdoding is dat erg belemmerend want het is allesbehalve de kern vd zaak.

19. Bijkomende info & suggesties

- Binnen "Familie" (soap VTM) zit momenteel een verhaallijn waarbij een adolescent personage met zelfmoord gedachte zit. Deze lijn werd uitgewerkt samen met de mensen van de zelfmoordpreventie, waarbij we op een correcte manier willen tonen waar mensen terecht kunnen en hoe ze geholpen worden. De verhaallijn moet hoop bieden.
- Mochten er richtlijnen opgesteld worden over dit onderwerp die specifiek van toepassing zijn op de AV sector, lijkt me dit een meerwaarde.
- Ik heb als head-writer voor Familie net een heel traject achter de rug waarin we een verhaallijn over zelfdoding hebben verteld in nauwe samenwerking met de zelfdodingspreventiedienst. Ik heb uit eigen ervaring dus gemerkt hoe moeilijk en hoe waardevol dit is als fictieverteller.
- Verhoog desnoods de leeftijd wanneer men een werk gaat bekijken, maar stuur het kunstwerk niet. Kunst zit al eeuwen vol met doodslag, zelfmoord en geweld. Absurd om dit te moeten bijschaven/censureren. Mensen die zelfmoord plegen doen dit niet omdat ze dit hebben gezien in een film, maar omdat ze er al langer mee bezig zijn.
- Ik ben onderzoeker binnen literatuur en cultuur en heb gewerkt rond aanverwante thema's.
- KIJK EENS NAAR MIJN FILM " BERNCATEL "
- Niet alleen rond zelfdoding is samenwerking met experts zinvol, ook rond geweld (zowel fysiek als verbaal).
- Ik denk dat het goed is de oorzaken van zelfdoding zo diep en breed mogelijk te kaderen en te zien, en zoveel mogelijk naar deze oorzaken te zoeken, zonder beoordelend te zijn over bepaalde gevoelens of emoties.
- Eén van de grootste krachten die film heeft is het creëren van empathie, begrip voor anderen en het onbekende. Iets waar suïcidale mensen en achterblijvers vaak nood aan hebben. Zie film liever als oplossing dan als oorzaak. Het is belachelijk om te denken dat iemand zijn leven op het spel zou zetten om iets na te doen wat hij/zij in een film gezien heeft. De mens is geprogrammeerd om te overleven, het kost ongelofelijk veel moed en standvastigheid om de wereld te verlaten, maar vooral ongelofelijk veel wanhoop. Deze discussie toont enkel aan hoe naïef en neerbuigend er naar deze groep mensen gekeken wordt. Luister liever naar deze mensen ipv tijd te verspillen aan symptoombestrijding.

- Betreft het onderzoek enkel fictie of ook documentaire en andere formats? Ik heb deze enquête ingevuld vanuit mijn achtergrond als producent van hoofdzakelijk documentaire.
- Het is mij niet duidelijk waarom dit onderzoek zich tot fictiefilm beperkt. Ook documentairefilm heeft met dezelfde problematiek te maken, al zijn er in ethisch opzicht natuurlijk verschillen tussen beide disciplines; waarbij ik durf te stellen dat de dilemma's in de documentaire film nog meer op scherp staan. Overigens is er de laatste jaren sprake van een steeds verdere vermenging van fictie en documentaire, zodat ook in dit opzicht vraagtekens gezet kunnen worden bij een al te strenge beperking van het onderzoeksgebied.
- In mijn film 'De regels van Matthijs' heb ik in elk geval heel direct met suicide te maken gehad, wellicht dat dat mijn ervaringen voor alle filmmakers (fictie en documentaire) van waarde kunnen zijn.
- De vragen in deze enquête maken de problematiek tot een ja-nee discussie, dit is voorbij gaan aan de complexiteit van de problematiek enerzijds en aan de complexiteit van onze samenleving, die al eeuwen gebaseerd is op waardepatronen die zijn opgebouwd aan de hand van complexe verhalen (vaak ook met de problematiek in verweven).
- 2 Suicide attempts zijn geloof ik wel voldoende onderzoek
- zie het aanwenden van zelfdoding aub niet per se als de kern van een vertelling. Adviezen zouden contaproductief kunnen werken en als belemmering aan kunnen voelen. Niet per se en het aanwenden van mogelijk advies is goed. Maar liefst geen betuttelende houding. Makers nemen zelf wel hun verantwoordelijkheid.
- De opzet van dit onderzoek is zeker en vast erg nobel zolang het de artistieke vrijheid niet beknoot. Censuur is nooit ver weg. Eenvoudige antwoorden met betrekking tot de redenen tot zelf doding bestaan sowieso niet en er zijn sowieso veel belangrijkere factoren dan de media die mensen kunnen pushen tot zelf doding zoals bijvoorbeeld het niet hebben van een sociaal vangnet. Daar zou de focus op moeten liggen. Het bespreekbaar maken van het probleem. Niet het beknotten van de artistieke vrijheid. Zoals we bijvoorbeeld kunnen zien in het Verenigd Koninkrijk waar na elk programma waar het onderwerp aan bod komt, het nummer van een hulplijn aangeboden wordt.
- Ik apprecieer erg de NIET 'culpabiliserende' of -stigmatiserende toon van deze vragenlijst. Ze gaat uit van de INTEGRITEIT van de FICTIE-MAKERS.
- Wederzijds respect kan tot hele mooie samenwerking leiden denk ik.
- Ik voel aan dat samenwerking sowieso een must is, gezien het delicate karakter van het onderwerp. Vooral dat risico op 'copy-cat' gedrag knaagt, en botst met mijn streven naar artistieke soevereiniteit.
- Papageno effect stimuleren

V. Interviews

Verantwoordelijkheid:

- Bewustwording is heel belangrijk. Niemand wilt morgen horen dat door zijn productie iemand zelfdoding deed. Programmamakers moeten zich terdege bewust zijn van impact van sommige dingen.
- Verhaal van echter Ben X die van Gravensteen sprong in de krant verschenen nadien sprong jongere van Gravensteen (week voor de première). Door adviezen en steun van Werkgroep Verder werd het fictieverhaal aangepast en voelde Nic zich veilig en zeker genoeg om de film in première te laten gaan. Anders had hij dit nooit gedaan.
- Fictie heeft een maatschappelijke impact, daarvan zijn we ons bewust en houden rekening met de impact van wat ze uitzenden.

Identificering:

- Belang om het personage zo menselijkheid mogelijk te maken, oké dat hier een grote kans zit tot identificering maar het einde van de film zit een boodschap van hoop, personage maakt de keuze om te leven, verder te gaan. (*Papageno-effect*) Belang om de moeilijkheid en de pijn van de omgeving te tonen is van groot belang in Ben X. (*zie educatief dossier*) Het uitbeelden van de gevolgen voor de omgeving, uitbeelden van potentieel gevaren.

Boodschap:

- Belangrijke boodschap in film: bespreekbaar maken van taboe. Aanzet tot nadenken voor de kijker.
- Duiding van de relatie tussen zelfdoding en psychiatrische problematiek: Net tonen dat het iedere mens kan overkomen
- Geen simplistische oorzaak gegeven aan suïcidaal gedrag.
- Bewustwording teweeg brengen vinden ze heel belangrijk ongeacht wat het thema is. Hoe een maatschappij evolueert en wat de verschillende ideeën zijn bij personages. Perceptie op dingen kan je veranderen.
- Veel mensen worden geconfronteerd met zelfdoding. Wel altijd iemand binnen een familie die op één of andere manier hiermee geconfronteerd wordt en toch blijft het een taboe. Het moet een preventief gebeuren zijn op lange termijn. Zodat mensen zorgzamer met elkaar omgaan. Plus kopieergedrag proberen te vermijden.

Normalisering. Romantisering

- Meegeven dat dood geen oplossing is, geen ultieme rust, oplossing voor een probleem
- Zelfmoord gaan zien als oplossing voor een probleem, vragen gaat stellen bij degene die het gedaan heeft, uitwerking daarvan is het tegengaan van normalisering. Wat is algemeen informeren in een snel vertellende verhaallijn. Als ik ooit in een situatie kom is dat geen oplossing. Iedereen na een zelfmoordpoging het licht ziet, dat is gewoon niet zo. Voor de heel grote groep is dat goed dat we dat aanwezig laten zijn want het is gewoon super hard aanwezig.

Voor de uitwerking van de adviezen voor fictie:

- Gebruik niet het woord richtlijnen of niets dat verplichting uitstraalt, maar ga voor samenwerking en advies
- Speel de rol van expertisecentrum uit
- Verhaal per verhaal bekijken en dan bespreken
- Spreek de makers aan op hun verantwoordelijkheid en mogelijke gevaren op een rustige en vriendelijke manier
- Maak geen lang document maar geef bijvoorbeeld 5 kernzaken in een digitale folder die je rondstuurt met vooral contactgegevens waar ze advies kunnen krijgen en geef concrete voorbeelden mee
- Branding lijkt tegenwoordig belangrijker dan het doel, geef dus nooit mee dat er ergens een logo moet vermeld worden maar geef mogelijkheden tot doorverwijzing wel door
- “Zelfdodingsmethode niet tonen” te zwaar en te direct: opnieuw verhaal per verhaal bekijken
- Creëer een bewustzijn, een aantal stellingen dat je meegeeft. Denk daaraan bij het maken van een programma. Document moet er zijn, eerder als advieslijn, met aantal gezondprincipes daarin. Geen vingerwijzend document. Makers moeten filosofie begrijpen, een aantal filosofische uitgangspunten en doorverwijsmogelijkheden met bv gegevens van suicidepreventie organisaties.
- Do's en Don'ts naar analogie van de leeftijdslabels, is een leidraad over geweld, indien daar ook zelfmoord zou kunnen tussen staan. Brochure ligt bijna altijd op de bureau. Aan de hand van voorbeeldjes duidelijk maken hoe je wel of niet kan omgaan met iets. Voor alle programmamakers dezelfde afspraken. Blijft altijd wat interpreteren.

VI. Belangrijkste conclusies uit de bevestigingen

- Meeste respondenten komen uit de sectoren film (39) & televisie (23). Vooral regisseurs (26), scenaristen (19), producers (18) en auteurs (10) namen deel aan een interview en/of online enquête. Een kleine meerderheid hiervan (53,3%) werkte reeds rond het thema suïcide.
- Vele resultaten worden beoogt bij het werken rond het thema zelfdoding. De meest gekozen antwoorden waren: bespreekbaar maken van het thema (55,6%) en maatschappelijk draagvlak creëren (62,2%).
- 93,3% van de fictie-makers zou oog hebben voor de gevoelens van de omgeving van het suïcidale personage. 51,1% omdat ze dit belangrijk vinden, 42,2% als dit past binnen de verhaallijn.
- De meerderheid houdt rekening met een mogelijk kopieereffect dat fictie heeft op suïcidale kijkers. 37,8% afhankelijk van de verhaallijn en 22,2% omdat ze het belangrijk vinden. 13,3% houdt er geen rekening mee. 49% kent het Papageno effect, 41% kent het niet. 72% houdt of wil er in de toekomst rekening mee houden. 18% houdt of wil er in de toekomst geen rekening mee houden.
- Ongeveer de helft van de respondenten zouden zelfdoding nooit voorstellen als een heroïsche daad of als oplossing voor een probleem. Circa 25% zou dit tonen als het personage dit zelf ziet als een heroïsche daad, maar ongeveer helft hiervan geeft meteen aan dit wel te kaderen en of te nuanceren. Bijvoorbeeld door een ander personage hier tegenin te laten gaan en andere uitwegen voor te stellen of door niet te presenteren als waarheid maar als waarheid binnen de gevoelens van het personage.
- 43% van de geïnterviewde fictie-makers vindt dat ze een verantwoordelijk dragen in de invloed dat hun werk kan hebben op suïcidale personen, 20% vindt van niet.
- De meerderheid van de respondenten geeft verschillende factoren aan die aanleiding geven tot suïcidaal gedrag in hun fictie-verhaal. 68,9% geeft specifiek aan nooit 1 aanleiding te geven voor suïcidaal gedrag.
- Van de ondervraagde fictie-makers zou 53,3% altijd de zelfmoordlijn 1813 tonen. 20% zou steeds de zelfmoordlijn vernoemen indien zelfdoding de rode draad vormt doorheen het verhaal of er een belangrijk deel van uitmaakt. Bij zij die het niet zouden vermelden, zou 8,9% het niet doen uit vrees de positieve en hoopvolle boodschap van het verhaal te niet te doen.
- Bijna een kwart geeft aan de adviezen voor fictie-makers inzake zelfdoding als een uitdaging te zien. 13,3% ziet dit eerder als een beknopting. Bijna de helft vindt het een combinatie van beiden. Hieruit valt te besluiten dat de bewoording en advisering in de uiteindelijke adviezen niet beknoptend mag overkomen, maar vooral moet focussen op samenwerking, expertise en advisering. Hierbij horend zou 74% het advies 'Toon nooit een methode van zelfdoding' niet opvolgen, dit om verschillende redenen, ten op zichte van 22,2% die de richtlijnen wel zou in acht nemen. Om gedragenheid te creëren is het essentieel om de adviezen te verantwoorden en de verschillende wetenschappelijke evidenties en redenen mee te geven en alle spelers van het medialandschap te informeren.

- De meerderheid van de ondervraagden heeft vooral nood aan advies op hun vraag en op maat van hun verhaal in plaats van afgebakende richtlijnen. De nadruk op samenwerking is hier belangrijk, er mag geen indruk gewekt worden dat er censuur wordt gevraagd. De verwachtingen omtrent dit advies zijn vooral: verhaal toetsen met experts, betrekking van de experts van bij het begin van het project, ondersteuning, vraag naar ervaringsdeskundigen, verstrekken van cijfers en andere informatie over zelfdoding en zelfdodingspreventie, informatie geven over de invloed van fictie op een suïcidale kijker, overleggen en feedback. Verschillende keren werd de nadruk gelegd op het belang van de vrijwilligheid en ongedwongenheid hiervan. 73,3% is voorstander voor een research cel met professionelen, belangengroepen en hulpverleners.
- 75,6% van de online ondervraagden is bereid mee te werken aan de ontwikkeling en opvolging van de adviezen voor fictie.

Bijlagen

Bijlage 1: Interviewschema

SEMIGESTRUCTUREERD INTERVIEW FICTIERICHTLIJNEN

Hoewel de standpunten vaak nog blijven tegenover mekaar staan, steken wij van Werkgroep Verder toch de hand uit naar mensen uit de sector om samen de fictierichtlijnen uit te werken: met én voor de sector. Wij van Werkgroep Verder zien het als onze verantwoordelijkheid om producers e.a. bewust te maken van de effecten van hun werk op suïcidale personen en nabestaanden. Na een uitgebreide literatuurstudie worden er semigestructureerde interviews afgenomen met verschillende professionelen in het medialandschap. Hun mening, kennis en opmerkingen zullen worden meegenomen in de uiteindelijke richtlijnen.

- Bent u zich bij het maken van fictie bewust van het feit dat hoe menselijker en ambigue je een personage maakt, hoe meer een kijker, dus ook suïcidale personen, er zich mee identificeren?
 - Als u een karakter/personage laat overlijden aan zelfdoding maakt u het personage dat zeer menselijk of net niet? Waarom?
 - Zou u aandacht besteden aan de reacties van de omgevingspersonages?
 - Zou u de zelfdoding voorstellen als een heroïsche daad of als oplossing voor een probleem? Normalisering, romantisering?
 - (gevaar van muziek)
- Wat is de **boodschap** die u aan kijkers/luisteraars wil meegeven als u iets doet omtrent zelfdoding?
 - Sensibilisering?
 - Aanzet tot nadenken?
 - Sensatie?
 - Wat met het gevaar van normalisering en romantisering van zelfdoding?
 - Bespreekbaar maken van het taboe?
 - Opportuniteit opnemen om publiek iets te leren over zelfdoding?
 - Het uitbeelden van de gevolgen voor de omgeving, uitbeelden van potentieel gevaren?
 - Duiding van de relatie tussen zelfdoding en psychiatrische problematiek?
 - Tonen van het herstelproces van een zelfmoordpoging (begeleiding, lange weg, complex)?

- Vindt u dat u een **verantwoordelijkheid** draagt op het effect van uw soap/serie/programma/show/ toneelstuk/lied op suïcidale personen en nabestaanden?
 - Waarom?
 - Doet u hieromtrent aan zelfreflectie?

- Er is wetenschappelijk bewijs voor het **copycat-effect** in studies naar soaps en films. (voorbeeld geven van Casualty) Bent u zich hiervan bewust?
 - Zou u bij het beschrijven/filmen van een zelfdoding veel details geven over de methode?
 - Zo ja, (uitleggen van de gevaren hiervan) reactie?
 - Zou u bij het beschrijven/filmen van een zelfdoding oorzaken geven als pesten of familiale problemen?
 - Zo ja, (uitleggen van de complexiteit van oorzaken van zelfdoding) reactie?
 - Zou u scènes over zelfdoding of pogingen gebruiken in promotie of trailers?
 - Zo ja, (uitleggen gevaren hiervan) reactie?
 - (Extra uitleg: Vasterman (2011) stelde een kader op voor het imitatie-effect van zelfdoding na het zien/lezen van een zelfdoding in de media. Volgende indicatoren waren van belang: Communicatief aspect van de actie, Expressieve of instrumentele daad, Cluster constructie, Kenmerken van de actie, Mediahype & Framing)

- Het tegenovergestelde van het imitatie-gedrag, Werther effect, is het **Papageno effect**, waarbij u de kijker/luisteraar hoop geeft en hulp aanbiedt. Kent u dit effect?
 - Zo nee, zou u dit effect willen bereiken met uw programma's?
 - Zo ja, hield u er rekening mee bij het maken van uw programma's?
 - Is er u volgens u nood aan meer nadruk op hulpzoekend gedrag in fictie?
 - Denkt u dat u evenveel kijkers/luisteraars zal bereiken/ kan behouden als u het suïcidale personage hulp laat zoeken ipv een zelfdoding?

- Een kritiek is dat **sensatie** nodig is, zonder sensatie kijkt niemand. Hoe definieert u sensatie?
 - Bent u het eens met deze kritiek? Waarom?
 - Is sensatie ook mogelijk zonder de zelfdoding of poging expliciet in beeld te brengen?
 - Kan hulpzoekend gedrag ook voor sensatie zorgen?
- Ziet u **fictierichtlijnen** inzake zelfdoding als een beknotting van artistieke vrijheid of als een uitdaging om creatiever te zijn in plotwendingen/ alternatieve scenario's te bedenken? Voorbeeld van mogelijke richtlijn: "Zorg ervoor dat een zelfdodingspoging nooit beloond wordt in de verdere verhaallijn."
 - Of beiden?
 - Indien ja, waarom?
 - Indien nee, waarom?
 - Wat kan Werkgroep Verder hierin voor u betekenen?
 - Zal u de fictierichtlijnen respecteren? Zo nee, waarom?
- Zou er na fictie moeten verwezen worden naar hulpverlening zoals zelfmoordlijn 1813? Waarom wel/niet?
- Pirkis & Blood (2010) gaven de aanbeveling om de werkvelden suïcidepreventie/postventie te laten **samenwerken** met de media. Vindt u dit een goed idee?
 - Wij dachten aan een research cel met professionelen, belangengroepen, medici en betrokkenen. Hebt u hieromtrent nog tips/ideeën/opmerkingen/...?